

ผลของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดราชฐานราษฎร์
อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์

ของ

นางนุช จงเจริญทรัพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

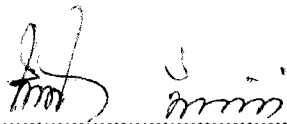
พฤษภาคม ๒๕๔๑

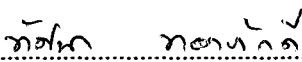
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๗๙.๑๓.๕

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี)

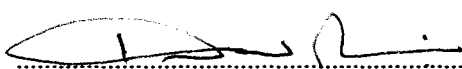
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา แนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษาทำปริญญานิพนธ์ อาจารย์ทัศนาก ทองภักดี กรรมการที่ปรึกษาทำปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา กรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาที่เมตตาให้ ความรัก ความห่วงใย และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกกุล หัวหน้าภาควิชาการแนะ แนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ประจำภาค ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ตลอดมา ขอขอบคุณ อาจารย์เสรี พวงมาลา ผู้บริหารโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง และเพื่อนครูทุกท่าน ที่คอยสนับสนุน และเป็นกำลังใจ

ขอกราบบิดา มารดา ด้วยความกตัญญูยิ่งที่ได้สั่งสมความอดทน ความพยายามให้กับลูก ตลอดจนคอยช่วยเหลือ สนับสนุนด้านการศึกษา ขอขอบคุณพี่ น้อง และเพื่อนทุกคน ขอบใจ นายวุฒิพงษ์ เสนา นางสาวศิริวรรณ เสนา และนางสาวศิริพร เสนา ที่คอยช่วยเหลือ ตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดาคู่แม่บิดา มารดา ครู-อาจารย์ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่าน

นงนุช จงเจริญทรัพย์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ	8
	ความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ	8
	ความสำคัญของการรับรู้ด้านอาชีพ	10
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ	10
	การพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ	20
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ	23
	งานวิจัยต่างประเทศ	23
	งานวิจัยในประเทศ	24
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	25
	ความหมายของบริการสนเทศ	25
	ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ	26
	ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ	27
	จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	28
	ขอบข่ายการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	29
	แหล่งที่มาของข้อสนเทศด้านอาชีพ	32
	เทคนิคในการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	33
	ข้อคิดในการจัดบริการสนเทศในโรงเรียน	35

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	36
งานวิจัยต่างประเทศ	36
งานวิจัยในประเทศ	37
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	39
การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	40
แบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ	40
โปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	43
วิธีดำเนินการทดลอง	44
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	49
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล	49
ผลการศึกษาค้นคว้า	50
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	54
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	54
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	54
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	55
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	55
วิธีดำเนินการทดลอง	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	57
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	57
ข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	66
ภาคผนวก ก	67

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข.....	89
ภาคผนวก ค	97
ประวัติของผู้วิจัย	101

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจัดกิจกรรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	45
2. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลัง การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	50
3. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ก่อนและ หลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	51
4. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลางก่อน และหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	52
5 เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงก่อนและหลัง การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	53

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ไม่เพียงต้องการอาหารเพียงพอ มียารักษาโรคมะเร็งปวย มีบ้านพักอาศัยและมีเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น แต่มนุษย์ยังต้องการความสุข ความสะดวกสบายในด้านอื่น ๆ ตลอดจนเกียรติยศ ชื่อเสียง การยกย่องจากสังคม สิ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ คือ การมีอาชีพซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม โร (Roe.1956 : 35) กล่าวว่า การมีอาชีพนั้นเป็นวิถีทางที่จะได้มาซึ่งค่าตอบแทนที่จะนำไปซื้อปัจจัยต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และทางสังคม อาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์อย่างมาก

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2521 : 153) แต่จากการศึกษาของ ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524 : 214) เรื่อง วัฒนธรรมการทำงานของคนไทยพบว่า ในวัยเด็กคนไทยไม่ได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักการทำงานเพื่อช่วยตัวเองและการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของกองการวิจัยทางการศึกษา (ม.ป.ป. : 25) ที่กล่าวว่า การเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาต่อเพื่อประกอบอาชีพนั้นเด็กมักจะเลือกอย่างบังเอิญหรือเลือกตามเพื่อนซึ่งทำให้การเลือกเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ไม่สัมพันธ์กับความสนใจและความสามารถ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเตรียมเด็กให้พร้อมในการวางแผนชีวิตมีพื้นฐานที่จะเลือกแนวทางศึกษาต่อและเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมเมื่อถึงเวลาอันสมควร

เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดและเหตุผลให้ดียิ่งขึ้นว่า คนควรประกอบอาชีพอะไร ในอนาคต หรือเรียนต่อในแผนการเรียนใดในอนาคต นวลศิริ เปาโรหิตย์ และกมล สดประเสริฐ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และกมล สดประเสริฐ. 2524 : 25) ได้เสนอว่าควรให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการ ความสามารถ ทักษะของเขาว่ามีอะไร และงานอาชีพที่มีอยู่ในขอบข่ายความสามารถและความถนัด ความสนใจของเขา ถ้าเขามีโอกาสได้เข้าใจตนเองมากขึ้น เขาจะเริ่มมองเห็นทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น การวิ่งตามสังคมหรือการเข้าเรียนตามเพื่อนจะลดลง ซึ่งจากการสำรวจของ เดอกิน (Durgin. 1974 : 2674 - 2675) พบว่า การแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด ในการช่วยให้เด็กมีความสามารถเลือกอาชีพได้ถูกต้อง และเนื่องจาก

พัฒนาการด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่มีมาตั้งแต่เกิด เป็นการตัดสินใจที่มีลำดับขั้นตอนแต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับอายุของแต่ละบุคคล (Ginzberg. 1966 : 47 - 57) ดังนั้นการแนะแนวอาชีพในแต่ละระดับจึงต้องคำนึงถึงวัย และความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ (อาภา ถนัคชาง. 2526 :11)

ซูเปอร์ (Tolbert. 1974 : 31 - 35; citing Super. 1957) กล่าวว่าพัฒนาการทางอาชีพของวัยเด็กตอนปลาย จะอยู่ในขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง ความสนใจ ความสามารถ ความต้องการ และการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเลือกอาชีพในอนาคตต่อไป และ ไอแซคสัน (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2528 : 115; อ้างอิงมาจาก Isacson. 1977) กล่าวว่า การรับรู้ด้านอาชีพ และการสำรวจโลกของอาชีพมีความจำเป็นสำหรับเด็กในวัยนี้ โดยเด็กจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้จักโลกของงานและอาชีพ เห็นความสำคัญของอาชีพที่มีต่อสังคมตลอดจนสามารถพิจารณาสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตนเองกับงานอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทนนิสัน (Splete. 1982 : 306 - 307 ; citing Tennyson. n.d.) และมอร์ตเซน (Mortensen. 1967 : 459 - 461 ; citing Hoyt. n.d.) ที่กล่าวว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาต้องการพัฒนาความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และต้องการรับรู้เกี่ยวกับงานและอาชีพ ฉะนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพ จึงควรเริ่มตั้งแต่วัยประถมศึกษา โดยจะต้องเริ่มสอนให้นักเรียนในระดับนี้ได้ตระหนักรู้หรือรับรู้เกี่ยวกับอาชีพด้วยวิธีที่เหมาะสม

การพัฒนาเด็กให้ตระหนักรู้หรือรับรู้เกี่ยวกับอาชีพสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้บทบาทสมมติ การเล่นเกม การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพและการใช้ชุดการสอน (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2528 : 105)

การรับรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถสร้างเสริมขึ้นได้จากการได้รับข้อสนเทศด้านอาชีพที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัย จากนั้นก็จะเกิดการรับรู้ รับทราบ เกิดความสนใจ เกิดการประเมินเปรียบเทียบ เกิดการตัดสินใจ เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ และท้ายสุดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการเสนอข้อมูล ข้อสนเทศ (มะเคือ เสมา. 2527 : 8 - 10) ในกระบวนการนี้จะพบว่าตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการรับรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะไปประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ก็คือ สารสนเทศ ทางด้านอาชีพที่จะได้รับนั่นเอง

สำหรับโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ขนาดกลาง ที่ตั้งอยู่ในเขตชนบท นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จากสถิติ ปีการศึกษา 2539 มีนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน โดยมีสถิติการเรียนต่อดังนี้

1. เรียนต่อสายสามัญ จำนวน 31 คน
2. เรียนต่อการศึกษาออกโรงเรียนและทำงานด้วย จำนวน 8 คน
3. ทำงาน โดยไม่เรียนต่อ จำนวน 10 คน

ในปีการศึกษา 2540 นี้ จากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบูรณะ จำนวน 45 คน พบว่า

1. เรียนต่อ จำนวน 20 คน
2. ไม่เรียนต่อ จำนวน 17 คน
3. ไม่แน่ใจ จำนวน 8 คน

หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงทำการสำรวจอีกครั้งหนึ่ง เป็นการสำรวจเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบความสนใจในอาชีพ เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปจัดบริการสนเทศด้านอาชีพได้ตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียน ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม (Realistic Type) นักเรียนสนใจจำนวน 26 คน
2. พวกชอบเข้าสังคม (Social Type) นักเรียนสนใจจำนวน 13 คน
3. พวกที่ชอบระเบียบแบบแผน (Conventional Type) นักเรียนสนใจจำนวน 3 คน
4. พวกที่มีสติปัญญาดี (Intellectual Type) นักเรียนสนใจจำนวน 2 คน
5. พวกที่ชอบศิลปะ (Artistic Type) นักเรียนสนใจจำนวน 1 คน
6. พวกที่มีความทะเยอทะยาน (Enterprising Type) นักเรียนไม่สนใจ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกลุ่มอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 3 อันดับ มาทำการศึกษา ดังนั้นจึงได้ทำการสำรวจต่อเป็นการสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพ โดยผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินตนเองให้นักเรียนประเมินว่านักเรียนมีการรับรู้เรื่องอาชีพใน 3 กลุ่มอาชีพ มาก - น้อยเพียงใด ผลการประเมินตนเอง

พบว่า นักเรียนจำนวน 21 คน มีการรับรู้ด้านอาชีพอยู่ในระดับต่ำ

นักเรียนจำนวน 12 คน มีการรับรู้ด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

นักเรียนจำนวน 12 คน มีการรับรู้ด้านอาชีพอยู่ในระดับสูง

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความประสงค์จะพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบูรณะ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2540 โดยใช้การจัดบริการให้ข้อมูลสนเทศด้านอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของอาชีพ ลักษณะของอาชีพคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมในการประกอบอาชีพ การเลือกวิชาเรียน เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลางมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงผลการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ และทราบแนวทางในการประกอบอาชีพที่กว้างขวางขึ้น และสามารถนำรูปแบบการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพไปใช้พัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอนองแสง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2540 จำนวน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2540 จำนวน 45 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากประชากรทั้งหมด มีการแบ่งกลุ่ม โดยให้นักเรียนทั้งหมด 45 คน ตอบแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ แล้วแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67 ขึ้นไป จำนวน 18 คน
2. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ถึงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67 จำนวน 17 คน
3. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมาจำนวน 10 คน

3. เนื้อหาการทดลอง

เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการทดลอง การจัดการบริการสนเทศด้านอาชีพแก่นักเรียนเป็นกลุ่มอาชีพที่ผู้วิจัยได้ ทำการสำรวจความสนใจของนักเรียนแล้ว แยกตามกลุ่มอาชีพโดยยึดทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ ได้ดังนี้

1. พวกที่ชอบเข้าสังคม (Social Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทักษะในการจัดการ และการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ บุคคลเหล่านี้ชอบการศึกษา ทางศาสนา และการรักษาน้ำใจ เขาเหล่านี้จะมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมได้ อาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลประเภทนี้ ได้แก่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสังคม เช่น ครู อาจารย์ ผู้บริการการศึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และนักแนะแนว

2. พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม (Realistic Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะจะต้องกระทำการใด ๆ อย่างมีทักษะ มีลักษณะจับต้องได้ และเป็นวัตถุประเภทนี้ไม่ชอบเข้าสังคม เกี่ยวข้องในสิ่งที่มีตัวตน ในเรื่องอาชีพบุคคลลักษณะดังกล่าวจะชอบอาชีพวิศวกรรม อาชีพด้านเทคนิค การเกษตร และงานในโรงงาน

3. พวกที่ชอบระเบียบแบบแผน (Conventional Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกจุดมุ่งหมาย และกิจกรรมที่จะทำให้ได้การยอมรับจากสังคม วิธีการแก้ไขปัญหามักจะเป็นแบบเดิมที่มีความถูกต้อง เขาจะสร้างความประทับใจให้กับบุคคลอื่น โดยการแสดงตนเป็นคนสุภาพ เข้าสังคมได้ดีควบคุมตนเองได้ดี ไม่ค่อยชอบรับคนอื่น และมีความมั่นคงไม่ชอบการพัฒนา

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ด้านอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การรับรู้ด้านอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญของการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพแต่ละประเภท คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพสถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ โดยผู้วิจัยเน้นเพียง 3 กลุ่มอาชีพ จากทฤษฎีของฮอลแลนด์ เนื่องจากเป็นกลุ่มอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้

1. พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Realistic Type) เน้นอาชีพวิศวกรรม อาชีพด้านเทคนิค การเกษตร งานในโรงงาน อาชีพค้าขาย

2. พวกที่ชอบเข้าสังคม (Social Type) เน้นอาชีพครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พัฒนาการ พยาบาล

3. พวกที่ชอบระเบียบแบบแผน (Conventional Type) เน้นอาชีพเลขานุการ นักบัญชี พนักงานธนาคาร

ความรู้ความเข้าใจด้านอาชีพ สามารถวัดออกมาเป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ หมายถึง ลักษณะการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ด้านอาชีพให้มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

2.1 การจัดป้ายนิเทศ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย

2.1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้ายนิเทศ

2.1.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

2.1.4 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป

2.2 จัดฉายเทปโทรทัศน์เกี่ยวกับอาชีพ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย

2.2.2 ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์

2.2.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

2.2.2 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป

2.3 จัดเชิญวิทยากรในท้องถิ่นหรือท้องถิ่นใกล้เคียง โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย

2.3.2 ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติของวิทยากร

2.3.3 เชิญวิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่กำหนด

2.3.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

2.3.5 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป

2.4 จัดทัศนศึกษาพานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ โดยมีขั้นตอนการจัดดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย

2.4.2 พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ

2.4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ

2.4.4 แบ่งกลุ่มอภิปรายส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง

2.4.5 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป

3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ จำแนกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้ด้านอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ
 - 1.2 ความสำคัญของการรับรู้ด้านอาชีพ
 - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ
 - 1.4 การพัฒนา การรับรู้ด้านอาชีพ
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.1 ความหมายของบริการสนเทศ
 - 2.2 ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.3 ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.4 จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.5 ขอบข่ายของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.6 แหล่งที่มาของข้อสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.7 เทคนิคในการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
 - 2.8 ข้อคิดในการจัดบริการสนเทศในโรงเรียน
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ

1.1 ความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ

ทอมสัน (Thompson. 1973 : 203) ได้กล่าวถึงการรับรู้ด้านอาชีพ (Career Awareness) ว่าเป็นกระบวนการในระยะแรกของชีวิตที่จะเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

เคอร์รี่ (Currie. 1975 : 347) ได้กล่าวถึงการรับรู้ด้านอาชีพว่าหมายถึง การที่บุคคลใช้ความรู้ลึกในประสบการณ์ชีวิตที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาอาชีพ หรือการพิจารณา

อาชีพจากความเชื่อของตนเอง โดยดูจากการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกมาว่าเป็นกิจกรรมที่มีผลดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

นวนลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 117) ได้ให้ความหมายของการรับรู้เรื่องอาชีพว่า การที่เด็กเริ่มจะเรียนรู้ว่าในโลกนี้มีอาชีพต่าง ๆ มากมาย เด็ก ๆ จะเริ่มรับรู้โลกของงานรอบ ๆ ตัวเขา โดยครูควรจะอธิบายให้เด็กเข้าใจในโลกของงานอย่างคร่าว ๆ ให้เด็กสามารถรู้ว่า เครื่องแบบ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าบุคคลประกอบอาชีพใด อาชีพที่บิดามารดาของเขาประกอบนั้นต่างจากอาชีพบิดามารดาของเพื่อนอย่างไร มีอาชีพอะไรบ้างที่เขาสนใจและอยากรู้อยากเห็นให้มากขึ้นและรู้ลักษณะอาชีพอย่างคร่าว ๆ นอกจากนี้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของงานและอาชีพบ้างแต่ยังไม่ทราบรายละเอียดมากนัก ยังไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของตนเอง การเลือกอาชีพก็ยังเลื่อนกลางและบางครั้งก็ยังผสมผสานไปกับความเพ้อฝัน และยังไม่มีความแน่นอนยิ่งกว่านั้นเด็กบางคนมักจะเลือกอาชีพตามอย่างบิดามารดา โดยมีได้พิจารณาความสนใจและความสามารถของตนเอง ซึ่งในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรจะช่วยเด็กให้เริ่มเข้าใจถึงความสามารถหรือจุดเด่นของตนเองที่เกี่ยวข้องไปถึงอาชีพที่เด็กแสดงความสนใจ โดยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพและอาชีพอย่างคร่าว ๆ ให้เด็กได้ตระหนักถึงอิทธิพลของบิดามารดา เพื่อน ในการเลือกอาชีพของเขา นอกจากนี้ครูควรจะพยายามทำความเข้าใจกับค่านิยมทางอาชีพรวมทั้งทัศนคติที่ยึดถือในเรื่องอาชีพของเขาในอนาคต รวมทั้งให้ความกระฉับกระเฉงแก่เด็กเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพที่เด็กอาจได้รับมาผิด ๆ

ซอฟสตอลต์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Shofstall. 1973) กล่าวว่า นักเรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของงาน ความสำคัญและลักษณะของงานหรืออาชีพต่าง ๆ ตลอดจนทั้งพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ ความสนใจ ความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน

สแตนลีย์ (Stanley. 1970 : 145) กล่าวว่า เด็กในระดับประถมศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ มีประสบการณ์ในการทำงานหรือทดลองทำงาน ได้สำรวจว่าตนมีความสนใจอะไร มีความสามารถหรือความถนัดในด้านใด เพื่อจะได้รู้จักและเข้าใจโลกของงานยิ่งขึ้น

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2523 : 2) กล่าวถึงการรับรู้ด้านอาชีพของเด็กประถมศึกษาไว้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาจะต้องรู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความสามารถความถนัดเป็นอย่างดี รวมทั้งรู้จักโลกของงานก็จะทำให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

จากความหมายและคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นวัยที่จะต้องรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบ ๆ ตัว โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านอาชีพเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้เด็กได้รับรู้ว่า ในวันหนึ่งข้างหน้า เขาจะต้องตัดสินใจเลือกอาชีพ การใช้ชีวิตและการหาเลี้ยงชีพในอนาคต ดังนั้น การรับรู้ด้านอาชีพจึงหมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ และลักษณะอาชีพ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ อาชีพในชุมชน สภาพแวดล้อมในการทำงานความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับอาชีพ ตลอดจนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ ความสนใจ ความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่โลกของอาชีพได้

1.2 ความสำคัญของการรับรู้ด้านอาชีพ

ตำนาน ขจรศิลป์ (2529 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของอาชีพสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพไว้ว่า นักเรียนจะต้องรู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความสามารถและความถนัดเป็นอย่างดี รวมถึงรู้จักโลกของงาน ก็จะทำให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ ได้แก่ ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ และทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ (Self Concept Theory)

อัตมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง คือ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ เป็นสิ่งที่บุคคลพิจารณาตนเองว่าเป็นคนอย่างไร มีความหมายเช่นเดียวกับการรับรู้เกี่ยวกับตน ดังที่อิงลิช และอิงลิช (English and English. 1958 : 486-488) ให้คำอธิบายว่า อัตมโนทัศน์ คือ ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อตนเองรวมทั้งความรู้ ความรู้สึก และทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกเป็นผลเนื่องมาจากอัตมโนทัศน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความนึกคิด ความรู้สึก ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการปรับตนเอง และรวมถึงความสามารถของตนเองด้วย ดังที่ รอเจอร์ (Rogers. 1951 : 494) ให้ความเห็นว่าการที่จะเข้าใจพฤติกรรมของคนนั้น จะต้องศึกษาความคิดของบุคคลให้มากที่สุดเพราะพฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความนึกคิด และทัศนคติที่มีต่อตนเอง

และ มีด (Mead. 1934 : 30) ได้ศึกษาและเชื่อว่าอัตมโนทัศน์นั้นเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้น อัตมโนทัศน์ จึงพัฒนามาตั้งแต่วัยทารกเมื่อเด็กโตขึ้นก็สามารถแยกได้ว่าอะไร เป็นอะไร เมื่อเด็กสามารถพูดได้ เด็กจะมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ และการรับรู้คุณค่าของตนเองเร็วขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการมีชีวิตในโรงเรียนเด็กจะได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ จากกลุ่มเพื่อนและครู ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนและอัตมโนทัศน์

ซูเปอร์ (Super. 1968 : 80) ได้สรุปอิทธิพลเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ที่มีต่อการเลือกอาชีพไว้ว่าการเลือกอาชีพเป็นสิ่งที่บุคคลได้คิดคำนึง และมุ่งหมายเอาไว้ เขามองว่าอัตมโนทัศน์ และรู้ว่าตนเป็นคนแบบใด จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตที่เขาต้องแสดงหลายบทบาท ซึ่งช่วยให้เขาค้นพบว่าอะไรคือสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นการงานที่เขาแสดงออก ขณะเดียวกันก็จะประเมินค่าสิ่งนั้นจากทักษะและปฏิกิริยาตอบสนองของคนอื่น ๆ เมื่อเห็นว่าตนสามารถทำสิ่งใดได้ดี และเกิดความพึงพอใจจากผลสำเร็จที่ผ่านมาช่วยพัฒนาให้เขาเห็นภาพตนเองเด่นชัดขึ้นเติบโตขึ้นจากประสบการณ์ต่าง ๆ จะเกิดเป็นอัตมโนทัศน์ช่วยให้เขาเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และอยู่ในสภาพที่เขาต้องการอย่างแท้จริง

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ (Theory of Vocational Development)

ซูเปอร์ (Super. 1957 : 99 - 108) ได้ทำการศึกษาการเลือกอาชีพ และได้สรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้นโดยให้ชื่อทฤษฎีว่า “Theory of Vocational Development” โดยซูเปอร์ ใช้คำว่า Development แทน Choice ก็เพราะว่า Development มีความหมายกว้างกว่าซึ่งหมายถึงความชอบ การเลือกพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพ ความรู้อันเป็นรากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีนี้มีอยู่ 12 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ทฤษฎีของความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญทั้งด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา และจิตวิทยาทางอาชีพเพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัวของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือพอใจในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเทียบกับอีกคนหนึ่งนั้นไม่ได้ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัวแต่ละอย่าง

3. กระสวนของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพมีกระสวนของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ

ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคืออาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบ บิดา มารดา หรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นจะสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากอาชีพของผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ควรจะเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Adjustment) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuous Process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่รวมทั้ง (Self - Concept) ของ ตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

6. ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

6.2 ขั้นของการสำรวจ (Exploration Stage) ระหว่างอายุ 14 - 25 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองสวมบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การหาที่ การหาอาชีพ และการหาตำแหน่งในสังคม

6.3 ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) ระหว่างอายุ 25 - 45 ปี เป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตา หาความก้าวหน้าในการทำงาน

6.4 ขั้นของการดำรงชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage) เป็นช่วงอายุระหว่าง 45 - 64 ปี เป็นช่วงที่บุคคลเห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่รู้จักของบุคคลในสังคม พร้อมกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน

6.5 ขั้นของความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปี ถึงตายเป็นช่วงที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบน้อย และมีบทบาทในสังคมน้อย

7. กระสวนของอาชีพ (Career Patterns) กระสวนของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งกระสวนอาชีพนี้ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพความถี่ในการเปลี่ยนงานอาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง (Development Can be Guide)

การพัฒนาตลอดช่วงของชีวิตควรได้รับการแนะแนวทางให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยการให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพ เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับ

สิ่งแวดล้อม(Development the Result of Interaction) สิ่งแวดล้อมได้แก่ การเลี้ยงดูจากบ้าน การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยประเมินแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และทดลองวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้าง

Self - concept ของตนเองด้วย คือทำให้รู้จักตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง อันจะทำให้รู้จักประเมินประนีประนอม ระหว่างความสามารถของตนกับโอกาสที่เป็นไปได้จริง

10 .ความไม่คงที่ของกระสวนอาชีพ (The Dynamics of Career Patterns)

กระสวนของอาชีพซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของสังคม เศรษฐกิจของบิดา มารดา สติปัญญา ความสามารถ และความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่เช่นเดียวกับการพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต ระหว่างช่วงของการเจริญเติบโต (The Growth Stage) และระยะต้นของการช่วยการสำรวจ (The Early Exploration Stage) บุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพ แต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยนี้จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการนี้ในช่วงหลังของขั้นของการเจริญเติบโต (Late Exploratory Stage) ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) และขั้นของชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage)

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคล (Job Satisfaction : Individual Differences : Status and Role) บุคคลจะพึงพอใจในงานนั้นไปกันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถและการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ระดับของความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนา Self Concept ของบุคคล

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a way of life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคล การที่บุคคลจะพึงพอใจในงานและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่ใช้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

ซูเปอร์ (Super. 1957 : 185 - 190) ได้เสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทางอาชีพเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน

2. การพัฒนาทางอาชีพเป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน

3. บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่

4. การคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองเริ่มตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นและเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่ วัยรุ่น

5. วิธีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคล จากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับ หนึ่งมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของบิดา มารดา ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6. แขนงอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม และความต้องการ การเลียนแบบบิดามารดาหรือสังคมที่อาศัยอยู่ ระดับคุณภาพของการศึกษา

7. ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงานอาชีพ

8. บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือก อาชีพด้วย

9. การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา

10. คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง

ส่วนกินซ์เบิร์ก (สมปอง สุขสงเคราะห์กิจ. 2530 : 7-8) ได้ทำการศึกษา

พบว่า ความชอบหรือไม่ชอบต่อการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อเด็กอายุ 11 ปี และความสามารถ อย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อเด็กอายุได้ 13 - 14 ปี จะมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาชีพ จนกระทั่งอายุ 15 - 16 ปี เด็กจะเริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม และการเลือกอาชีพของเด็กจะมีความสัมพันธ์ เหตุผลมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้พบอีกว่า การตัดสินใจในการเลือกอาชีพของเด็กจะมีความสัมพันธ์ กับอายุของเด็กด้วย นั่นคือ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น การเลือกอาชีพจะตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น และสรุปว่าพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่มีมาตั้งแต่เกิด ไม่ใช่การตัดสินใจครั้งเดียว แต่ เป็นการตัดสินใจเป็นลำดับติดต่อกันไป และแต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ ของอายุแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่กาลข้างหน้าและจบลงด้วยความประนีประนอม ระหว่างความสนใจ ความต้องการของตนเองและความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม กินซ์เบิร์ก (Ginzberg) ได้แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะความเพ้อฝัน (Period of Fantasy Choice) เริ่มตั้งแต่อายุก่อน 11 ปี การเลือกอาชีพระยะนี้เป็นกระบวนการเลือกแบบเพ้อฝัน โดยยังไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ สภาพความเป็นไปได้และความสามารถของตน เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนา ที่จะเป็นเมื่อผู้ใหญ่ เป็นระยะแรกที่เกิดทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับงานซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

2. ระยะการพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ได้ตกลงใจแน่นอน (Period of Tentative Choice) เป็นระยะที่เด็กมีอายุตั้งแต่ 11 - 17 ปี เด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเอง เช่น คำนึงถึงความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเอง โดยไม่ได้พิจารณาสภาพการณ์หรือองค์ประกอบอื่น ๆ อันได้แก่ ตลาดแรงงานหรือคุณสมบัติของอาชีพเสียก่อน ระยะนี้สามารถแบ่งออกเป็นขั้นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสนใจ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 ปี ถึง 12 ปี เด็กจะพิจารณาว่าโครงการเลือกอาชีพจากความสนใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความสามารถตนเอง และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความต้องการหรือ จินตนาการในความคิดฝัน (Fantasy Period)

ขั้นที่ 2 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13 ปี ถึง 14 ปี เด็กจะเริ่มประเมินความสามารถของตนเองและพิจารณาเลือกอาชีพ โดยใช้ความสนใจและความสามารถของตนเองเป็นหลักในการพิจารณา

ขั้นที่ 3 การเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากค่านิยม (Value Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 ปี ถึง 16 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้จะเป็นการพิจารณาจากค่านิยมของเด็กโดยที่เด็กจะเริ่มสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ตนเองต้องการในชีวิต

ขั้นที่ 4 ระยะของการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) เป็นช่วงสุดท้ายของระยะนี้ โดยทั่วไปเด็กจะเริ่มสุขุมขึ้นและพิจารณาสิ่งต่าง ๆ จากข้อเท็จจริง และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ความสนใจ ความสามารถ และค่านิยมของตนเอง เขาจะตระหนักได้ว่า การตัดสินใจของเขาจะเป็นผลต่อเนื่องไปในอนาคตของเขาด้วย ซึ่งในที่สุดเขาจะเริ่มจัดระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องอาชีพความสามารถทางอาชีพ และคุณค่าของอาชีพให้มีความเหมาะสมกับตนและบทบาทเพศของตนได้

3. ระยะของความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี จนถึงวัยผู้ใหญ่ ในระยะนี้บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพโดยพิจารณาตนเอง และพิจารณาอาชีพประกอบกันตามสภาพความเป็นจริง และข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น โอกาสที่จะได้เตรียมการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพนั้น ๆ การเลือกอาชีพในระยะนี้จึงมิใช่การเพื่อค้นอีกต่อไป แต่เป็นการผสมผสานรอมชอมกันระหว่าง ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และค่านิยมของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้ในสภาพการณ์จริง ระยะนี้แบ่งเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้

ก. ระยะของการสำรวจอาชีพ (Exploration Stage) บุคคลจะสำรวจอาชีพต่าง ๆ ว่าอาชีพใดเหมาะสมกับตนโดยคำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเองเพื่อพยายามที่จะตัดสินใจให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น เช่น ลองเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ หรือหาประสบการณ์ในการทำงาน

ข. ระยะของการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization Stage) อยู่ในช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป ขั้นนี้บุคคลพร้อมที่จะเลือกอาชีพ เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ มีความชัดเจน เกิดการยอมรับความสามารถของตน และได้คำนึงถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนจะเลือก เป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก่อนที่จะเตรียมตัวฝึกฝนหาความรู้ และประสบการณ์ในอาชีพที่ตนเองเลือก

ค. ระยะการเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงและหาความชำนาญ (Specification Stage) เป็นการตัดสินใจที่เฉพาะเจาะจงลงไปและเริ่มวางแผนที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง มิใช่เป็นเพียงแต่การตัดสินใจกว้าง ๆ ว่าจะประกอบอาชีพด้านใดเท่านั้น ในระยะนี้บุคคลจะหาความรู้เพิ่มเติมและฝึกฝนประสบการณ์เฉพาะอาชีพ ถ้าปรากฏว่างานที่เลือกไว้นั้นไม่เหมาะสมกับตน บุคคลก็จะไปเข้ารับการฝึกฝนเฉพาะอาชีพด้านใดด้านหนึ่งเพิ่มเติม เพื่อเป็นการหาความรู้เพื่อเตรียมเลือกอาชีพใหม่ต่อไป

จากทฤษฎีอัสตรัมโนทส์ และทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนานักเรียนด้านอาชีพจะต้องพัฒนาตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้เพราะพัฒนาการทางความคิด ความสนใจ ความสามารถและทักษะของบุคคลมิได้เกิดขึ้นในวันใดวันหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่ค่อย ๆ เริ่มคิดและพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาชีวิตด้านอื่น ๆ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. ม.ป.ป. : 6) และสอดคล้องกับโร (วัชร ทรัพย์มี. 2522 : 118 ; อ้างอิงมาจาก Rol. n.d.) ซึ่งกล่าวว่าประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในวัยเด็กจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความสนใจ และความสามารถ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการเลือกอาชีพ

1.3.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์

(Holland's Theory of Vocational Choice)

สำเนา ขจรศิลป์ (2529 : 39 -41) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเลือกอาชีพของจอห์น แอล. ฮอลแลนด์ (John L. Holland) ว่าได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ดังนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล ความสนใจในอาชีพแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงาน การใช้เวลาว่าง และงานอดิเรกของบุคคล
2. การสำรวจความสนใจในอาชีพเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล
3. ถ้าบุคคลเลือกประกอบอาชีพอย่างหนึ่งอันเนื่องมาจากประวัติด้านบุคลิกภาพของเขา อาชีพอย่างเดียวกันนั้นก็จะดึงดูดความสนใจของบุคคลที่มีบุคลิกภาพ หรือลักษณะที่ตรงหรือคล้ายคลึงกัน
4. บุคคลแต่ละคนมีความสนใจต่ออาชีพอยู่สองสามอาชีพ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพมาก

5. ความพึงพอใจ ความมั่นคง ความสำเร็จในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับ การสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสภาพแวดล้อมของงาน

นอกจากนั้น สำเนาวั จรศิลป์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะของบุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมทางอาชีพของบุคคลตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Realistic Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะจะต้องกระทำการใด ๆ อย่างมีทักษะ มีลักษณะจับต้องได้และเป็นวัตถุ บุคคลประเภทนี้จะหลีกเลี่ยงการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการความสามารถทางด้านสังคม การแสดงออกทางศิลปะ หรือการใช้สติปัญญา และสิ่งที่เป็นอัตนัย ฮอลแลนด์อธิบายบุคคลประเภทนี้ว่ามีลักษณะเป็นผู้ชาย ไม่ชอบเข้าสังคมมีความมั่นคงทางอารมณ์ และเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีตัวตน ในเรื่องอาชีพ บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวจะชอบอาชีพประเภทวิศวกรรม การค้าขาย อาชีพด้านเทคนิค และการเกษตร เขาเหล่านี้มักจะทำกิจกรรมที่ใช้ทักษะด้านกลไกเนื้อ เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่าง ๆ และโครงสร้าง เช่น กีฬา ลูกเสือ ช่างแกะสลัก งานในโรงงาน เป็นต้น เขาจะพยายามหลีกเลี่ยง บทบาทของการเป็นผู้นำ การนิเทศก์ การทำงานบุคคลอื่น นอกจากนี้เขาจะไม่ชอบสถานะการณ์ที่ตนเองตกเป็นจุดสนใจในสังคม และการใช้ความคิด การพูด ก็ต้องใช้สติปัญญาและสิ่งที่เป็นนามธรรม เขาจะมีความถนัดทางด้านคณิตศาสตร์มากกว่าการใช้ภาษา ชอบการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องยนต์ เพราะเพิ่มความรู้เกี่ยวกับด้านความมีชีวิต อย่างมีคุณค่าและมีพลังในการทำงาน โดยปกติพ่อแม่ของเด็กที่มีบุคลิกภาพ ประเภทนี้มักจะเป็นคนและไม่ได้ได้รับการศึกษาดีนัก แนวโน้มของความรู้สึกรักที่มีต่อตนเอง คือ เกี่ยวข้องกับสถานะภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ต่ำของครอบครัว

2. พวกมีสติปัญญาดี (Intellectual Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้สติปัญญา เขาจะปรับปรุงความคิด ถ้อยคำที่ใช้ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในด้านอาชีพมีความสนใจอาชีพที่เกี่ยวข้องทางด้านวิทยาศาสตร์ การงานที่มีกฎเกณฑ์การอ่าน การสะสมสิ่งต่าง ๆ พืชชนิด ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมทางด้านสร้างสมในเชิงดนตรี ศิลปะ และปฏิมากรรม บุคคลเหล่านี้จะหลีกเลี่ยงสถานะการณ์ทางสังคม และจะมองตนเองเป็นคนที่เข้าสังคมไม่เป็น มีความเป็นผู้ชายอารมณ์รุนแรง เป็นนักวิชาการ และเป็นคนเก็บตัว เขาจะประสบความสำเร็จเบื้องต้นในด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการอื่น ๆ และโดยปกติจะขาดลักษณะความเป็นผู้นำ ในการทำข้อทดสอบความถนัดคะแนนจะสูง ทั้งในด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาทำให้เกิดความยุ่งยาก บุคคลประเภทนี้มีความเชื่อมั่นสูง มีความเป็นอิสระในตนเองมาก มีความคิดริเริ่ม มีความเป็นนักวิชาการมากกว่า แต่จะมีการปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ความมั่นคงทางด้านอารมณ์และทำอะไรตามแบบแผนน้อยกว่าบุคคลที่อยู่ในบุคลิกภาพแบบ Realistic

3. พวกชอบเข้าสังคม (Social Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทักษะในการจัดการและการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ความแตกต่างจากบุคคลอื่น คือ มีทักษะทางสังคม และมีความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม บุคคลเหล่านี้จะชอบทางการศึกษา ทางศาสนา และการรักษาบำบัด และจะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมในวัด การบริการชุมชน การทำงานให้กับรัฐบาลอ่านหนังสือ การละคอน เป็นต้น เขาเหล่านี้จะมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมได้ชอบการพัฒนาอารมณ์แจ่มใส อนุรักษ์นิยม มีความรับผิดชอบ ประสบความสำเร็จ และยอมรับในตนเอง นอกจากนี้เขายังมีภาพพจน์ของตนเองในทางที่ดี และพิจารณาตนเองว่าเป็นคนที่สามารถเป็นผู้นำได้ มีความสามารถในการพูดได้เป็นอย่างดี มีลักษณะเด่น และมีความก้าวร้าว สิ่งที่เขาเกี่ยวข้องกับมากที่สุด คือ สวัสดิภาพของมนุษย์ และการช่วยเหลือคนที่พึ่งตนเองไม่ได้

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบุคคลประเภทนี้ ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับการศึกษาและสังคม เช่น ครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และนักแนะแนว เป็นต้น

4. พวกชอบระเบียบแบบแผน (Conventional Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมโดยการเลือกจุดมุ่งหมาย และกิจกรรมที่จะทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม วิธีการแก้ไขปัญหามักจะเป็นแบบเดิมที่มีความถูกต้อง แต่มิใช่การริเริ่มด้วยตนเอง เขาจะสร้างความประทับใจให้กับบุคคลอื่น โดยการแสดงตนเป็นคนสุภาพ เข้าสังคมได้ดี และเป็นคนอนุรักษ์นิยม นอกจากนี้ยังชอบงานด้านเลขานุการ การคิดคำนวณ การเขียนแบบนักธุรกิจ และมีความนิยมที่สูงเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ เขาจะมองตนเองว่ามีความเป็นผู้ชาย มีความเยือกเย็น มีลักษณะเด่น ควบคุมตนเองได้ดี ไม่ค่อยยอมรับคนอื่น และมีความมั่นคง ถ้าเปรียบเทียบกับเรื่องความถนัดทางด้านต่าง ๆ เขานักในด้านคณิตศาสตร์มากกว่าด้านภาษา เมื่อมีความไม่สบายใจเขาจะลดสภาวะเหล่านั้น โดยการทำตามแบบอย่างในสังคม และการทำตนให้เป็นที่พอใจของบุคคลอื่น ๆ เขามีความแตกต่างจากบุคลิกแบบ Social ในแง่ที่ว่ามีการควบคุมตนเองได้ดีกว่า มีความสามารถแต่ขาดความนุ่มนวล แต่สิ่งที่ด้อยกว่าคือมีลักษณะเด่นน้อยกว่า และไม่ชอบการพัฒนา

5. พวกที่มีความทะเยอทะยาน (Enterprising Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกสถานะการณ์ที่ทำให้เขาได้แสดงออกถึงสิ่งที่เป็นการผจญภัย ทำให้ตนเองเด่น ชักชวนเก่ง พูดเก่ง แสดงตน ขอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น ก้าวร้าว และชอบแสดง เขามักจะชอบการเป็นพนักงานขายสินค้า เป็นนิเทศก์บุคคลอื่น ๆ มีความเป็นผู้นำ สำหรับกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจคือ การแสดงออกทางด้านการพูด การเป็นที่ยอมรับ และแสดงความมีพลัง ดังนั้นเขาจึงชอบเล่นกีฬา แสดงละคอน การพูดในที่สาธารณะ การสัมภาษณ์ บุคคลเหล่านี้จะไม่ชอบ การจำกัดขอบเขต การทำงานโดยใช้มือ และกิจกรรมที่ไม่ละเว้นจาก

สังคม เขาจะมองตนเองเป็นบุคคลที่เด่นเข้าสังคมได้ดี อารมณ์แจ่มใส ชอบผจญภัย มีแรงกระตุ้น และอารมณ์มั่นคง วิธีการที่จะส่งเสริมตนเอง คือ การดิ้นรนเพื่อการมีอำนาจพัฒนาความสามารถ ทางด้านกีฬา แสวงหาความเป็นเจ้าของและหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่น เขาแตกต่างจากพวก Conventional ในด้านที่มีความสามารถในการเข้าสังคม ความก้าวร้าวมีลักษณะเด่น มีความริเริ่ม และการผจญภัยมากกว่า แต่พวกนี้จะไม่มีความรับผิดชอบ การพึ่งพาอาศัยคนอื่น และการอนุรักษนิยมน้อยกว่า

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบุคคลประเภทนี้ ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารการค้า และนักการเมือง เช่น อาชีพผู้จัดการฝ่ายขาย ผู้จัดการฝ่ายบุคคล นักธุรกิจ และ นักการเมือง เป็นต้น

6. พวกที่ชอบศิลปะ (Artistic Type) บุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่ง แวดล้อม โดยการสร้างผลงานทางด้านศิลปะ มีความเชื่อถือในเรื่องของความประทับใจแบบ อัดค้นย และจินตนาการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา เขาเหล่านี้จะชอบอาชีพทางด้านดนตรี วรรณคดี การละคอน และศิลปะและกิจกรรมที่เป็นการสร้างสมในธรรมชาติ บุคคลเหล่านี้จะไม่ ชอบกิจกรรมและบทบาทของผู้ชาย เช่น การเล่นเกมกีฬา ซ้อมรถยนต์ การมองตนเองจะรับรู้ว่าเป็นผู้ ที่ไม่ชอบเข้าสังคม มีลักษณะของความเป็นผู้หญิงบางอย่างเก็บอารมณ์ พินิจความรู้สึกภายใน ไว ต่อความรู้สึก มีแรงกระตุ้น และมีความยืดหยุ่น เขามักจะมีความคิดริเริ่มมากกว่าบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ และมีความถนัดทางด้านภาษามากกว่าคณิตศาสตร์

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบุคคลประเภทนี้ ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปะ เช่น อาชีพจิตรกร ปฏิมากร ช่างออกแบบ นักประพันธ์ นักดนตรี เป็นต้น

นอกจากทฤษฎีอัลดมโนทัศน์ ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพและการเลือก อาชีพของฮอลแลนด์แล้ว ยังมีทฤษฎีที่มีความสำคัญ และน่าจะเกี่ยวข้อง ก็คือทฤษฎีการวิเคราะห์ ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ทฤษฎีนี้ได้มีการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลที่ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยกล่าวว่า ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือก อาชีพ และมีผลต่อความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพนั้น ๆ สัมฤทธิ์ผลในการเรียนก็มีอิทธิพลต่อ การเลือกอาชีพ โดยบุคคลที่มีผลการเรียนดีในแขนงวิชาใด มักจะเลือกอาชีพในแขนงนั้นและ บุคคลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี มีแนวโน้มจะเลือกอาชีพในระดับ วิชาชีพ นอกจากนี้ครอบครัวยังมีผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยที่ลูกบางคนจะเลือกอาชีพ ตามอาชีพบิดามารดา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการ เลือกอาชีพของเด็ก (วัชร ทรัพย์มี. 2523 : 13 - 15)

1.4 การพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ

โซนนิง (คมเพชร จัตรสุกกุล. 2521 : 86; อ้างอิงมาจาก Sowning. 1968 : 154) กล่าวว่า ควรเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยอีกทั้ง บิวเลอร์ (Super. 1957 : 71 - 72, citing Buchler. 1933) ได้อธิบายขั้นตอนทางจิตวิทยาในชีวิตของบุคคล (Psychological Life Stages) ซึ่งเกี่ยวกับอาชีพดังนี้

1. ขั้นของความเจริญงอกงาม (The Growth Stage) ระยะนี้จะเริ่มตั้งแต่เด็กเริ่มมีชีวิตจนถึงอายุประมาณ 14 ปี ดังนั้นในระยะนี้จึงเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับอาชีพตั้งแต่เยาว์วัย
2. ขั้นของการสำรวจ (The Exploratory Stage) ระยะนี้จะเริ่มตั้งแต่อายุ 15 ปี ถึง 25 ปี จะเห็นได้ว่า ระยะนี้จะอยู่ในระหว่างวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่
3. ระยะของการวางรากฐาน (The Establishment Stage) ระยะนี้เริ่มต้นตั้งแต่บุคคลมีอายุ 25 ถึง 45 ปี บุคคลจะเริ่มไปสู่โลกแห่งงานอาชีพอย่างแท้จริง
4. ระยะของการสร้างความมั่นคง (The Maintenance Stage) ระยะนี้จะเริ่มตั้งแต่บุคคลมีอายุ 45 ถึง 65 ปี เป็นระยะที่บุคคลมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
5. ระยะของการเสื่อมถอย (The Decline Stage) ระยะนี้จะเริ่มตั้งแต่อายุ 65 ปี เป็นต้นไป บุคคลจะเริ่มลดความมีประสิทธิภาพในการทำงาน

มิลเลอร์ และฟอรัม (Super. 1957 : 72 - 73 ; citing Miller and Form. 1951) ได้แบ่งระยะต่าง ๆ ของชีวิตตามลักษณะทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับอาชีพดังนี้

1. ระยะของการเตรียมตัวเพื่อการทำงาน (Preparatory Work Period) ระยะนี้เด็กเริ่มพัฒนาการความคิดเกี่ยวกับโลกของงานอาชีพจากบ้านเพื่อนบ้านและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
2. ระยะเริ่มต้นในการทำงาน (Initial Work Period) ระยะนี้เด็กจะเริ่มมีประสบการณ์การทำงานบ้างในภาคฤดูร้อน และจะเริ่มเมื่อเด็กอายุ 14 ปี
3. ระยะการทดลองการทำงาน (Trial Work Period) ระยะนี้บุคคลเริ่มเข้าสู่การทำงาน อายุระหว่าง 16 ปี ถึง 25 ปี บุคคลอาจจะเปลี่ยนงานบ้าง แต่ในที่สุดก็จะได้งานบางอย่าง
4. ระยะความมั่นคงในการทำงาน (Stable Work Period) จะเริ่มเมื่ออายุ 35 ปี ถึง 60 ปี
5. ระยะของการเกษียณอายุ (Retirement Period) เริ่มตั้งแต่อายุ 60 ปี เป็นต้นไป

คมเพชร จัตรสุกกุล. (2521 : 87 - 88) ได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาจะมีอายุอยู่ระหว่างประมาณ 7 ขวบ ถึง 13 ขวบ ดังนั้นเด็กจึงอยู่ในขั้นของความเจริญงอกงามตามทัศนะของบิวเลอร์ และเป็นระยะของการเตรียมตัวเพื่อการทำงานในทัศนะของมิลเลอร์ และฟอรัม เด็กระยะนี้โดยธรรมชาติจะเริ่มเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพจึงถือได้ว่าเขา

เริ่มพัฒนาการทางอาชีพแล้ว ดังนั้นครูควรจะเข้าใจเด็กเหล่านี้ เมื่อเขาเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ เขาจะต้องทำงานหรือประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นก่อนที่จะเขาจะเป็นผู้ใหญ่ เขาควรจะได้รับพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวที่จะประกอบอาชีพในอนาคต วัยเด็กจึงเป็นวัยที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการเลือกอาชีพต่อไป ครูควรจะให้ความสำคัญกับระยะนี้ให้มาก จะต้องพยายามกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกตระหนักในความสำคัญของอาชีพ (Career Consciousness) ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

จากการศึกษาของ มิลเลอร์ และฟอร์ม (Super. 1957 : 72 - 73 ; citing Miller and Form. 1951) พบว่า วัยเด็ก (ตั้งแต่เริ่มมีชีวิต จนถึงอายุ 14 ปี) จะเป็นวัยที่เริ่มเตรียมตัวเข้าประกอบอาชีพ ดังนั้นเด็กจะเริ่มได้รับความรู้เกี่ยวกับอาชีพจากบ้าน ถึงแวดล้อมทางบ้าน รวมทั้งโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตามเด็กในระยะนี้ก็ยังไม่ได้มีความสนใจอย่างลึกซึ้ง ครูควรช่วยให้เด็กสำรวจอาชีพที่อยู่รอบตัวตัวเองอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยให้เด็กมองเห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแบบแผนของอาชีพ ถ้าหากครูจะพูดถึงอาชีพซึ่งอยู่ห่างไกลกับประสบการณ์ในชีวิตของเด็กมากเกินไปย่อมจะทำให้เด็กไม่รู้สึกซาบซึ้ง ไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นรายละเอียดของอาชีพเหล่านั้น ผลที่ตามมาคือเด็กจะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความอยากรที่จะสำรวจโลกอาชีพ

คมเพชร จัตรสุกุล (2521 : 88) การช่วยเด็กสำรวจอาชีพเมื่อเด็กอยู่ในระดับประถมศึกษา อาจจะกระทำดังนี้

1. การสำรวจการประกอบอาชีพของบุคคลในครอบครัว เด็กในระดับประถมศึกษาจะมีความใกล้ชิดกับบุคคลในครอบครัว บางครั้งเด็กจะเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่บ้างแล้ว ทั้งนี้รวมทั้งเรื่องของการประกอบอาชีพด้วย ดังนั้นเด็กน่าจะได้รับอิทธิพลหรือได้รับการเรียนรู้ในเรื่องอาชีพจากครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2. การสำรวจการประกอบอาชีพของบุคคล ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของเด็กเองในที่นี้อาจจะเป็นการสำรวจแบบไม่มีพิธีรีตรอง แต่จะให้เด็กแต่ละคนได้สังเกตดูเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน และให้แต่ละคนได้มาแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องอาชีพ ซึ่งได้จากการสังเกตนั้น เด็กแต่ละคนก็จะได้รับความรู้เกี่ยวกับโลกของงานอาชีพกว้างขวางขึ้น

3. การใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อสำรวจอาชีพ เช่น การสอดแทรกความรู้เรื่องอาชีพในการสอนวิชาต่าง ๆ อาชีพครูก็เป็นแบบแผนทางอาชีพสำหรับเด็กได้ ใช้ชั่วโมงโฮมรูมเพื่อสนทนาเรื่องอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามการสำรวจอาชีพ ในลักษณะเหล่านี้จะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่กระทำให้ลึกซึ้งจนเกินไป ดังนั้นควรคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็กด้วย

วรรณา พรหมบุรมย์ (2526 : 8) กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเรียนรู้ความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละคน ในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง

2. ให้นักเรียนตระหนักในเรื่องความหลากหลายของงาน
3. ให้นักเรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของงานที่มีต่อกัน
4. ให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจข้อจำกัดของงานแต่ละอย่าง
5. ให้นักเรียนสามารถตัดสินใจและเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตน
6. ให้นักเรียนเกิดทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอน กระบวนการและชนิดของงาน
8. ให้นักเรียนเข้าใจถึงสภาพของสังคม โลกของงานและตลาดแรงงาน

ในปัจจุบัน

9. ให้นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างในแต่ละวันอย่างมีประสิทธิภาพ
10. ให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบความคิดเห็น และเจตคติส่วนตัวของตนต่อผู้

อื่น

11. ให้นักเรียนสามารถวางแผนการล่วงหน้าและมองเห็นผลดีของการวางแผน
12. ให้นักเรียนเรียนรู้การทำงานและบทบาทของแต่ละคนในงานนั้น ๆ ได้
13. ให้นักเรียนเรียนรู้ลักษณะของงานแต่ละอย่างที่ต้องใช้ทักษะและ

ความสามารถต่างกัน

14. ให้นักเรียนสามารถวางแผนอนาคตของตนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในภาย

ภาคหน้า

นอกจากนี้ห้องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 62 - 63) ยังได้กล่าวถึง ขั้นตอน

ในการสอนเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การรู้จักและเข้าใจตนเอง (Self Awareness) เน้นขั้นตอนที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ความสามารถ บุคลิกภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง

ขั้นที่ 2 การรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ (Career Awareness) เน้นขั้นตอนการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและโลกของงานอย่างกว้าง ๆ โดย

ประการแรก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำรวจเกี่ยวกับตนเองและช่วยให้เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น

ประการที่สอง ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพแต่ละอาชีพ

ประการที่สาม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทหรือกลุ่มอาชีพ

ประการที่สี่ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความชอบไม่ชอบเกี่ยวกับอาชีพแต่ละอาชีพ

ประการที่ห้า ให้นักเรียนอภิปรายถึงบทบาทและความสำคัญของอาชีพแต่ละอาชีพ

ประการที่หก ให้นักเรียนอภิปรายถึงบทบาทของบุคคลที่ประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ

ขั้นที่ 3 การปฐมนิเทศเกี่ยวกับอาชีพ (Career Orientation) เน้นขั้นตอนการปฐมนิเทศเกี่ยวกับประเภทหรือกลุ่มอาชีพและรูปแบบของชีวิตที่เกี่ยวกับอาชีพประเภทนั้น ๆ หรือกลุ่มนั้น ๆ

ขั้นที่ 4 การสำรวจเกี่ยวกับอาชีพ (Career Exploration) เน้นขั้นตอนของการสำรวจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยศึกษาเกี่ยวกับความรู้ องค์กรประกอบและทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับแต่ละอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคม และสภาพของงาน ที่มีผลต่อจิตใจของผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภท ความสำคัญของการงานนั้น ๆ ตลอดจนการเตรียมการช่วยเหลือนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของอาชีพในอนาคต

ขั้นที่ 5 การเตรียมตัวเกี่ยวกับอาชีพ (Career Preparation) เน้นการเตรียมตัวที่จะเข้าสู่อาชีพ ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่เกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะเข้าสู่อาชีพ และในขั้นนี้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อจะช่วยให้การเลือกอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ

1.5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ซิสกา (Sisca.1976 :7220-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมทางการศึกษาทางวิชาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของชาวอเมริกัน - เม็กซิกัน ที่อยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนปลายในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย จำนวน 553 คน และครูจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการรับรู้ด้านอาชีพ [Career Awareness Inventory (CAI)] ใช้สำหรับนักเรียน ส่วนครูตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอาชีพศึกษา (Career Education) และโลกของงาน (World of Work) ผลของการศึกษาพบว่า โปรแกรมทางการศึกษาวิชาชีพไม่ได้เพิ่มการรับรู้ด้านอาชีพให้แก่ นักเรียน และจากการตอบแบบสอบถามของครู ครูแสดงความคิดเห็นว่า วัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ และกลวิธีในการสอนเป็นเครื่องสนับสนุนการศึกษาในด้านอาชีพของนักเรียน

แนช (Nash. 1978 : 2052-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพนักเรียนเกรด 2-6 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนจาก 4 โรงเรียนในมลรัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 270 คน ที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมใกล้เคียงกัน ผลการศึกษพบว่านักเรียนหญิงที่เข้าร่วมโปรแกรมการรับรู้ด้านอาชีพ มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนชาย และการเข้าร่วมโปรแกรมการรับรู้ด้านอาชีพนั้น ส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านความรู้และความเข้าใจในอาชีพได้มากขึ้น

คิคเคน (Dickens. 1985 : 2502) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้โปรแกรมการศึกษาด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพ และอัคมโนมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษามลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ผลการศึกษพบว่า การรับรู้ด้านอาชีพและอัคมโนมติของนักเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการสอน โดยใช้โปรแกรมการศึกษาด้านอาชีพแต่ไม่พบความแตกต่างของการรับรู้ด้านอาชีพและอัคมโนมติระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

มาลวี (Malvey. 1985 : 3273) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการศึกษาอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการศึกษาอาชีพมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น

ไมล์ส (Miles. 1988 : 2527) ได้ศึกษาผลของการสอนการรับรู้ด้านอาชีพและแนวคิดในการตัดสินใจเลือกอาชีพแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในมลรัฐนิวฮอว์ค ผลการศึกษพบว่า นักเรียนมีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพและแนวคิดในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพสูงขึ้นด้วย

โซลเวย์ (Solvay. 1988 : 1439) ได้ศึกษาผลของการรับรู้ด้านอาชีพที่มีต่อความรู้และทัศนคติ ในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพมีความรู้ และทัศนคติในการเลือกอาชีพสูงขึ้น

คอร์โซ (Corso. 1991 : 188) ได้ศึกษาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษารัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการศึกษพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปร การรับรู้ด้านอาชีพ เพศ และเชื้อชาติของนักเรียน

1.5.2 งานวิจัยในประเทศไทย

สมปอง สุขสงเคราะห์ (2530 : 66) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการสำนึกด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 60 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยชุดแนะแนวอาชีพ และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ส่วนนักเรียนใน

กลุ่มควบคุมมีการรับรู้ด้านอาชีพด้านอาชีพก่อน และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุรรัตน์ วิไลรัตน์ (2537 : 67) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรกลุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 28 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นหลังการสอนแบบปกติ นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ สรุปได้ว่า การรับรู้ด้านอาชีพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการสนเทศด้านอาชีพ

2.1 ความหมายของบริการสนเทศ

ดาวนิง (Downing. 1968 : 182) ได้อธิบายความหมายบริการสนเทศเอาไว้ว่า บริการสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในโครงการแนะแนว ซึ่งสามารถช่วยนักเรียนได้หลายทาง มีการจัดแสดงข้อสนเทศและนำเอาข้อสนเทศนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะช่วยนักเรียนในการวางแผนทางด้านอาชีพอย่างฉลาด

นอร์ริส (Norris. 1960 : 21) กล่าวว่า บริการสนเทศ คือ บริการในโครงการแนะแนว ซึ่งจัดหาข้อสนเทศที่เชื่อถือได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน และในขณะเดียวกันก็อาจจะเป็นข้อสนเทศที่มีความถูกต้องได้ในอนาคต

คณะอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา (อ้างจาก ประไพรัตน์ โมราถบ. 2513 : 38)

ได้อธิบายความหมายของบริการสนเทศเอาไว้ว่า บริการสนเทศหมายถึงการจัดรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษา และอาชีพข้อเท็จจริงที่คาดพิงไปถึงการปรับปรุงตนทางสังคมและทางส่วนตัวของนักเรียนและสิ่งอื่น ๆ ที่จะให้เรื่องราวหรือข้อสนเทศแก่นักเรียน เพื่อประโยชน์

สำหรับผู้แนะแนวจะได้ศึกษาข้อมูลเหล่านี้ในการแนะแนวนักเรียนว่า เขาควรเลือกการศึกษาต่อในทางใด หรือควรเลือกอาชีพใด หรือควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เข้ากับภาวะทางสังคมอื่น ๆ

คมเพชร จัตรศุกกุล (2521 :90) ได้ให้ ความหมายของบริการสนเทศว่า เป็นบริการที่จัดหาสารสนเทศที่เชื่อถือได้ในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคมให้กับนักเรียน ข้อสนเทศนั้นจะต้องเชื่อถือได้ในปัจจุบัน และมีความถูกต้องในอนาคต

ทองเรือน อมรัชกุล (2524 : 51) ให้ความหมายว่าบริการสนเทศนั้นเป็นการเสนอความรู้และข่าวสารในด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ สังคมและส่วนตัว โดยมีขอบเขตตั้งแต่การรวบรวมข้อสนเทศ การจัดเป็นหมวดหมู่ การประเมินค่า การแปลความหมาย ตลอดจนการเสนอข้อสนเทศแก่ผู้รับบริการ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2531.ก : 21) ที่ให้ความหมายบริการสนเทศว่า เป็นการบริการจัดหารวบรวมและนำเสนอข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา การเลือกอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคม ตลอดจนการปรับตัวที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

พาริดา ประธาน (2533 : 9-10) กล่าวว่าบริการสนเทศ หมายถึง บริการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อรวบรวมและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้นักศึกษาได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาในด้านการศึกษา อาชีพ การปฏิบัติตนในสังคมและการปรับตัวให้เหมาะสมในสภาพการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การใช้บริการห้องสมุด การจัดป้ายนิเทศ การปัจฉินิเทศ การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรและการจัดประชาสัมพันธ์

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บริการสนเทศ หมายถึง บริการที่จัดขึ้นเพื่อรวบรวมและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนในด้านการศึกษาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคมและสภาพการณ์ในปัจจุบัน

2.2 ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ

ข้อสนเทศ เป็นศัพท์บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษคำว่า Information (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 50) ซึ่งในภาษาไทยมีผู้ให้คำอื่น ๆ ในความหมายเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกันหลายคำ เช่น

จากสัมมนาระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2529 : 59) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศ คือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีการบันทึกและการจัดการตามหลักวิชาการเพื่อเผยแพร่ และเพื่อการให้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม

คมเพชร นิตรศุกุล (2521 : 83) ได้กล่าวว่า ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งการงาน หน้าที่ในการทำงาน คุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้าไปทำงาน สภาพภาพของการทำงาน สิ่งตอบแทน ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งแหล่งที่จะให้ข้อสนเทศเพิ่มเติมได้ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง และเป็นประโยชน์ต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วัชร ทรัพย์มี (2523 : 62) ได้กล่าวว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพที่จะให้แก่นักเรียนจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพต่าง ๆ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ สถานการณ์ในการทำงาน ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน

ผกา บุญเรือง (2528 : 7-9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพหมายถึง การช่วยให้เด็กได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้สมัครงาน รายละเอียดงานต่าง ๆ รายได้ ความก้าวหน้า และความต้องการแรงงานในปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ ชุตินา สัจจามันท์ (2532 : 26) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศทางด้านอาชีพ (Occupational Information) ไว้ว่า คือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพซึ่งบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนศาสตร์สามารถสื่อสาร และให้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ ประถม แสงสว่าง (2527 : 408) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศทางด้านอาชีพว่า คือ ความรู้ที่ใช้ในการแนะแนวอาชีพ ซึ่งรวบรวมจากข้อมูลที่จัดขึ้นอย่างมีระเบียบเกี่ยวกับความสามารถที่จำเป็น การฝึกหน้าที่ และประโยชน์ตอบแทนของอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หรือในกลุ่มอาชีพที่มีความสัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพ หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน หรือข้อความเกี่ยวกับอาชีพที่เชื่อถือได้ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ สามารถช่วยให้บุคคลสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพวางแผน เตรียมตัว เข้าสู่อาชีพและสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ

2.3 ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ

ข้อสนเทศจากทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอปพอก (Hoppock) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพว่า ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล กล่าวคือ เราจะได้ประจักษ์แก่ตนเองว่า อาชีพ

นั้น ๆ สนองความต้องการของคนเราหรือไม่ เราจะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และเราจะต้องให้อะไรแก่อาชีพนั้น ๆ บ้าง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาชีพนี้จะช่วยให้คนเรา เพิ่มความสนใจให้แก่อาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของคน (ผกา บุญเรือง. 2528 : 259) ดังนั้นข้อเสนอแนะด้านอาชีพที่จะนำมาจัดบริการจะต้องมีลักษณะที่ดี จึงจะส่งผลดีให้แก่ผู้ได้รับข้อเสนอแนะนั้น ลักษณะข้อเสนอแนะด้านอาชีพที่ดีนั้น ชูติมา สัจจามันท์ (2532 : 31) ได้สรุปไว้ดังนี้

- 1) จะต้องมีความถูกต้อง
- 2) จะต้องมีความสมบูรณ์
- 3) จะต้องทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์

ผกา บุญเรือง (2528 : 167) ได้เน้นว่า ข้อเสนอแนะด้านอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นเป็นอย่างมากต่อระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถเลือกเรียนในสาขาวิชาที่เขาอยากจะทำออกไปประกอบอาชีพได้ตามที่เขาถนัด ตามที่เขาสนใจ และตามโอกาสที่เขาได้ ถ้าเด็กได้รับข้อเสนอแนะด้านอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม อาจจะช่วยให้ปัญหาการว่างงาน และปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังเผชิญในปัจจุบันคลี่คลายลงไปได้

2.4 จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา นั้นจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2527 : 91)

- 1) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักโลกกว้างของอาชีพ
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ
- 3) เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจอาชีพที่ตนสนใจ
- 4) เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหลักของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพก็คือ ต้องการให้คนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่สิ่งที่ดีในชีวิต ในกระบวนการที่ทำให้แต่ละบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ข้อเสนอแนะเป็นตัวแปรสำคัญอันดับแรกที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนต่อไป ของแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้ (มะเดื่อ เสมอ. 2527 : 8 - 10)

- 1) การให้ข้อเสนอแนะ (Information) เมื่อเรามีหรือรับข้อเสนอแนะมาแล้ว จะต้องมาวิเคราะห์ คัดเลือกข้อเสนอแนะเหล่านั้น นำแต่ส่วนที่มีประโยชน์มาดำเนินการเผยแพร่ ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการใดก็ตาม โดยมีเป้าหมายให้ผู้รับข้อเสนอแนะนั้น ๆ ได้รับทราบหรือรู้เรื่องราวนั้น

2) รับทราบ (Awareness) เมื่อส่งข้อเสนotesไปยังผู้รับแล้ว ผู้รับจะทราบว่ามืข้อมูลหรือเรื่องราว นั้น ๆ จริงและรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ทั้งนี้ก็เพื่อให้เขาตระหนักว่า ข้อมูลมากมายหลายชนิดนั้นทุกชนิดเขาได้รู้และทราบแล้วด้วยเทคนิคการเผยแพร่ต่าง ๆ

3) เกิดความสนใจ (Interest) เมื่อผู้รับข้อเสนotesได้ทราบข้อมูลเหล่านั้น ผู้รับข้อเสนotesก็จะเลือกในสิ่งที่เขาสนใจ ซึ่งเขาอาจสนใจทุกอย่าง หรือหลายอย่างอันเป็นแนวทางที่เขาจะนำข้อมูลที่เขาได้รับทราบมาเปรียบเทียบกับ ประเมินกับตัวของเขาเอง และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สุขภาพพลานามัย ของเขาแล้วนำมาประกอบการตัดสินใจ

4) การตัดสินใจ (Decision) นำข้อมูลมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวเอง ทั้งในด้านสุขภาพ ร่างกาย ความถนัด ความสนใจ แล้วจึงตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อการวางแผนชีวิตต่อไป

5) เปลี่ยนเจตคติ (Change Attitude) เมื่อตัดสินใจแล้วก็ถือว่าเขาได้เปลี่ยนเจตคติแล้ว และจะดำเนินการตามที่ตัดสินใจ

6) เปลี่ยนพฤติกรรม (Change Behavior) นั่นคือ การดำเนินงานตามที่ตัดสินใจไปแล้วซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการข้อเสนอtesด้านอาชีพ

2.5 ขอบข่ายการจัดบริการเสนอtesด้านอาชีพ

ฮอฟฟอค (สำเนา ขจรศิลป์. 2529 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Hoppock. n.d.) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของข้อมูลด้านอาชีพได้ดังนี้

1. แนวโน้มของตลาดแรงงาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผู้ทำงานในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน และการพยากรณ์ที่จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในอนาคต

2. ลักษณะงาน งานที่จะต้องทำเป็นประจำมีลักษณะอย่างไร ผู้ทำงานจะต้องทำอะไรบ้างเป็นงานใหญ่หรืองานเล็ก มีความรับผิดชอบที่สำคัญหรือไม่ต้องเกี่ยวข้องกับตัวเลข สิ่งของหรือคน ต้องใช้อุปกรณ์และเครื่องมือมากหรือไม่ ต้องนั่งทำงาน ยืนทำงาน ต้องเดินทางหรือไม่

3. สภาพแวดล้อมของงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของงาน เช่น ร้อน เย็น ชื้น แห้ง เปียก ฝุ่นละออง สกปรก เสียงดัง กลางแจ้ง ในโรงงาน มีสารพิษ มีสารกัมมันตภาพรังสี มีความขัดแย้ง เป็นต้น

4. คุณสมบัติของผู้ประกอบการอาชีพ เช่น อายุ เพศ ส่วนสูงและน้ำหนัก ความถนัด ความสนใจ การควบคุมทางกฎหมาย สัญชาติ การศึกษาอบรม

5. การเข้าประกอบอาชีพ จะต้องมีการอย่างไร การสมัคร การสอบสัมภาษณ์ การสอบข้อเขียน ถ้าเป็นการประกอบอาชีพอิสระต้องให้ทุนเพื่อค่านินกิจการมากน้อยเพียงใด

6. รายได้ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ จะมีรายได้เป็น วัน สัปดาห์ เดือน ปี โดยเฉลี่ยแล้วเป็นเงินเท่าไร

7. ความก้าวหน้า โดยเฉพาะเกี่ยวกับตำแหน่งสำคัญที่ท่านมีโอกาสจะได้รับ ต้องพิจารณาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความก้าวหน้าในงานของท่าน

8. รายได้ พิจารณาได้เฉลี่ยในตำแหน่งเดียวกันของบริษัทต่าง ๆ

9. โอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เช่น นโยบายส่งเสริมให้บุคลากรหาความรู้เพิ่มเติมทุนศึกษาดูงาน

10. แหล่งที่พักอาศัยในปัจจุบันและอนาคต เช่น ความก้าวหน้าในงาน ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการพักอาศัย ความสะดวกในการเดินทาง

11. ที่พักอาศัย อยู่ห่างไกลจากที่ทำงานหรือไม่ บริษัทที่พักอาศัยไว้ให้หรือไม่

12. การขนส่ง บริการขนส่งและการติดต่อสื่อสารทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ มีความสะดวกหรือไม่ ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมากน้อยเพียงใด

13. ค่าครองชีพ ในบริเวณที่ทำงาน และที่พักอาศัยสูงหรือต่ำกว่าที่อื่น ๆ ของประเทศเพียงใด

สำหรับ เมธินันท์ ภิญโญ (2532 : 26 -30) ได้อธิบายถึงลักษณะของข้อสนเทศไว้ว่าเพื่อให้สามารถมองเห็นรายละเอียดของข้อสนเทศทางอาชีพได้เด่นชัดยิ่งขึ้น สามารถแยกออกเป็นข้อดังต่อไปนี้

1. ชนิดของอาชีพ คือการให้รู้ว่าอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนหรือในสังคมไทยปัจจุบันมีอาชีพอะไรบ้าง และอาชีพในอนาคต

2. ความต้องการของตลาดแรงงานสามารถรับได้จำนวนเท่าไร และความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาวิชาต่าง ๆ ในอนาคต

3. ลักษณะของงาน คือ กิจกรรมที่ทำในหน้าที่ความรับผิดชอบ การประเมินผลงาน สถานที่ทำงานเป็นหน่วยงานอะไร เวลาในการทำงานมีวันหยุดหรือไม่ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4. คุณสมบัติของบุคคลที่แต่ละอาชีพต้องการ เช่น เพศ อายุ รูปร่างหน้าตา สุขภาพ ร่างกาย ระดับความรู้ ทักษะพิเศษ ประสบการณ์ในการทำงาน

5. รายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าประกอบอาชีพ เช่น การสมัครงาน การสอบคัดเลือกเกณฑ์ในการคัดเลือกใช้เกณฑ์อะไรเป็นเครื่องตัดสินใจ และจำนวนตำแหน่งที่ต้องการหรือถ้าเป็นการเปิดกิจการของตนเองก็จะต้องใช้เท่าไร

6. ความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน โดยพิจารณาความมั่นคงของอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนสวัสดิการที่จะได้รับ

วัชร ทรัพย์มี (2531 : 68) กล่าวว่า ข้อเสนอแนะทางอาชีพที่จะให้แก่แก่นักเรียนนั้นจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพต่าง ๆ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ สภาพการณ์ในการทำงาน ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะของอาชีพต่าง ๆ เป็นต้นว่า ลักษณะการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ เพศและเชื้อชาติของผู้ที่จะเข้าประกอบอาชีพนั้น ๆ
2. ความต้องการของตลาดในอาชีพต่าง ๆ
3. การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ
4. สถานที่สมัครเข้าทำงาน
5. ความก้าวหน้าในอาชีพต่าง ๆ
6. แหล่งที่จะไปค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพ
7. วิธีประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการเตรียมตัวประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้นว่า ต้องใช้เวลาศึกษานานเลี้ยค่าใช้จ่ายในการศึกษามาก

นอกจากจะให้ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว บริการสนเทศทางอาชีพยังมีจุดประสงค์ที่จะปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตทั้งหลาย มีนิสัยในการทำงานที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ให้เด็กเกิดความคิดว่า การที่จะประกอบอาชีพต่อไปนั้น จะต้องมีการเตรียมเพื่อให้เด็กมีความคิดที่จะวางแผนการในการประกอบอาชีพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 117-118) กล่าวว่า ข้อเสนอแนะทางอาชีพที่จะจัดแก่นักเรียน ได้แก่

1. ประเภทของอาชีพ
2. ลักษณะทั่วไปของงานในอาชีพต่าง ๆ
3. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ
4. แนวทางและโอกาสในการเลือกอาชีพ
5. องค์ประกอบในการพิจารณาคัดสินใจเลือกอาชีพ
6. ประวัติด้านความเป็นมาของอาชีพที่เลือกหรือจะเลือก
7. ความสำคัญของอาชีพนั้น ๆ ที่มีต่อสังคม
8. ความก้าวหน้าในงานอาชีพ
9. ปัจจัยสำคัญที่ควรทราบเกี่ยวกับการทำงาน

10. สถานที่ติดต่อเพื่อหางานทำ
11. การสมัครงาน
12. การเขียนจดหมายสมัครงานหรือการกรอกใบสมัคร
13. การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้งานและการเตรียมตัวเพื่อรับการสัมภาษณ์
14. สาเหตุที่บางคนไม่ได้ทำงาน
15. สาเหตุที่ทำให้คนออกจากงาน
16. ลักษณะของบุคคลที่นายจ้างต้องการ
17. การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน
18. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพให้สอดคล้องกัน
19. การวางแผนการศึกษาและอาชีพให้สอดคล้องกัน
20. แหล่งบริการข้อมูลสารสนเทศทางอาชีพ

ขอบข่ายข้อมูลสารสนเทศทางอาชีพ พอสรุปได้ว่าประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มตลาดแรงงานลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมของงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ การเข้าประกอบอาชีพและความก้าวหน้าในอาชีพ และคมเพชร นัตรศุกกุล (2521 : 33) ได้เน้นว่า การให้ข้อมูลสารสนเทศทางอาชีพนักแนะแนวจะต้องเข้าใจแจ่มแจ้ง เช่น ลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพ รายได้ โอกาสในการก้าวหน้า เพราะฉะนั้นนักแนะแนวจะต้องมีความเข้าใจอาชีพแต่ละอาชีพในขอบข่ายของข้อมูลสารสนเทศทางอาชีพอย่างละเอียด ก่อนจะแนะแนวนักศึกษาเข้าใจได้อย่างชัดเจนก่อนจะพิจารณาเลือก

2.6 แหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 119) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลด้านอาชีพ มีดังนี้

1. สถาบันการศึกษาต่าง ๆ
2. หน่วยราชการต่าง ๆ เช่น ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ศูนย์รวมข่าว สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น
3. องค์การ สถาบันเอกชน และสมาคมต่าง ๆ ที่มีบริการแนะแนว
4. รายการวิทยุและโทรทัศน์
5. สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ฯลฯ

2.7 เทคนิคในการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

การจัดบริการสนเทศทางอาชีพสามารถจัดกิจกรรมได้หลายวิธี ซึ่งผู้ใช้จะต้องเลือกวิธีที่สามารถให้ข้อมูลด้านอาชีพแก่นักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2529 : 59) วัชร ทรัพย์มี (2525 : 60) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมให้ข้อสนเทศทางอาชีพไว้ต่อไปนี้คือ การจัดสัปดาห์อาชีพ การเยี่ยมชมสถานที่ประกอบอาชีพ การประชุมแก้ปัญหาด้านอาชีพจากกรณีตัวอย่างการติดตามศิษย์เก่า การค้นคว้าข้อมูลด้านอาชีพจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่ประกอบอาชีพ การแสดงบทบาทสมมุติ การฉายสไลด์และวีดิทัศน์ การจัดทำสมุดภาพเกี่ยวกับอาชีพ การจัดตั้งชมรมอาชีพการสอดแทรกข้อมูลด้านอาชีพในวิชาต่าง ๆ

สำหรับ ผกา บุญเรือง (2528 : 311 - 313) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการแนะแนวอาชีพสามารถจัดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

1. การชี้แจงให้เห็นคุณค่าของอาชีพ
2. การสัมภาษณ์บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
3. การอภิปรายเกี่ยวกับอาชีพ
4. การจัดตั้งชมรมอาชีพ
5. การค้นคว้าอาชีพที่สนใจ
6. การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับอาชีพ
7. การจัดฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่งเกี่ยวกับอาชีพ
8. การจัดทัศนศึกษาสถานประกอบอาชีพ
9. การให้แสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับอาชีพ
10. การจัดวันอาชีพ
11. การจัดนิทรรศการทางอาชีพ
12. การเชิญวิทยากรบรรยาย

อนันต์ อนันตรังสี (2524 : 84) และธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (2526 : 16) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ควรจัดในบริการสนเทศว่าควรจะต้องประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้บริการห้องสมุด การจัดแนะแนวหมู่ การจัดป้ายนิทรรศการ การจัดวันวิทยาลัย การจัดสัปดาห์แนะแนว โฮมรูม การจัดประชาสัมพันธ์ หรือจัดเลี้ยงตามสาย รวมทั้งการให้ข่าวสารข้อมูลทางวิทยุและไปรษณีย์ การเชิญวิทยากร ปัจฉินิเทศ และการศึกษานอกสถานที่

ส่วนกรมวิชาการ (2527 : 44-51) ได้เสนอแนวการจัดบริการสนเทศในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. จัดทำป้ายนิเทศ

2. จัดหาเอกสาร

3. จัดเชิญวิทยากร

4. จัดทัศนศึกษา

5. จัดฉายภาพนิ่ง

6. จัดฉายภาพยนตร์

(ลำดับ 4,5,6 ในกรณีโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้)

โดยมีรายละเอียดและแนวทางในการจัดดังนี้

1. จัดทำป้ายนิเทศ ครูสำรวจอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นแล้วจัดหาหรือวาดภาพที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้น จัดบนป้ายนิเทศให้น่าสนใจ อาชีพที่น่าสนใจควรเป็นอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นอาชีพใหม่ ๆ ที่เห็นว่าจะนำรายได้มาสู่ท้องถิ่นได้ดี เช่น การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสุกร ตัดเย็บเสื้อผ้า เย็บที่นอน ประดิษฐ์สตอกไม้ ทำร่ม ทอเสื่อ แกะสลัก ฯลฯ โดยเสนอรายละเอียดอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน แต่ครอบคลุมเนื้อหาอย่างกว้างขวาง เช่น วิธีการทำรายได้ แหล่งจำหน่าย ฯลฯ สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการแนะนำอาชีพ ก็คือ การปลูกฝังทัศนคติที่ดีในทุกอาชีพที่สุจริตให้กับนักเรียน

2. จัดหาเอกสาร เอกสารที่จัดหาได้ควรนำไปติดป้ายนิเทศ ให้นักเรียนได้ดูระยะหนึ่งก่อน แล้วจึงนำมารวบรวมไว้ในที่ที่นักเรียนสามารถหยิบอ่านได้สะดวก และทั่วถึง สำหรับเอกสารด้านอาชีพนั้นโรงเรียนสามารถติดต่อขอได้จากหน่วยงานหลายแห่ง เช่น หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หน่วยงานนิเทศก์สำนักงานศึกษาธิการเขต กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารกสิกรไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3. จัดเชิญวิทยากร วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้ควรเป็นวิทยากรในท้องถิ่น หรือท้องถิ่นใกล้เคียง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในอาชีพ หรือประสบความสำเร็จในอาชีพ โรงเรียนควรตั้งเป้าหมาย และกำหนดหัวข้อให้วิทยากรบรรยาย เช่น ความเป็นมาหรือความคิดริเริ่มในการประกอบนั้น ๆ ลักษณะอาชีพ คุณสมบัติที่เหมาะสมกับอาชีพ รายได้ ความก้าวหน้า ฯลฯ

4. จัดทัศนศึกษา การนำนักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนจะได้รับความรู้ และมีประสบการณ์ตรงกับอาชีพนั้น ๆ ฉะนั้น ก่อนที่จะนำนักเรียนไปเยี่ยมชมสถานที่แห่งใด ครูควรจะได้ประชุมตกลงกันเสียก่อนว่าจะนำไป ณ ที่ใด แล้วจึง

ไปติดต่อกับสถานที่เหล่านั้น โดยทางโรงเรียนจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดอื่น ๆ เช่น จำนวนนักเรียน วัน เวลา ให้สถานที่ที่จะไปชมทราบล่วงหน้า และให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้นพอสมควร เพื่อให้นักเรียนจะได้เตรียมคำถามที่จะซักถามได้ และเมื่อกลับมาแล้วควรให้นักเรียนทำรายงานหรือจัดกลุ่มอภิปราย หากเป็นนักเรียนในชั้นเล็ก ๆ ครูควรพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่นั้นด้วย

5. จัดฉายภาพนิ่ง แหล่งที่สามารถติดต่อขอรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ก็คือ ศูนย์ฝึกอาชีพ ประจำจังหวัดศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษาทุกเขต ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ

6. จัดฉายภาพยนตร์ แหล่งที่สามารถติดต่อขอรายละเอียดต่าง ๆ ได้ก็คือ ศูนย์ฝึกอาชีพ ประจำจังหวัด และศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาดูกรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ

2.8 ข้อคิดในการจัดบริการสนเทศในโรงเรียน

จุดมุ่งหมายของการจัดบริการสนเทศนั้นไม่เพียงแต่จะเป็นการให้ข้อมูลแก่นักเรียนเท่านั้น แต่จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนที่สนใจวางแผนการในชีวิต นอกจากนั้นยังมีจุดประสงค์ฝึให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพต่าง ๆ ตลอดจนมีนิสัยในการทำงานที่ดี รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญก็คือทำให้นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับตัวในทุก ๆ ด้าน จะทำให้ชีวิตของเขาประสบผลสำเร็จและมีความสุขได้ ฉะนั้นในการจัดบริการสนเทศขึ้นในโรงเรียนนั้น มีสาระที่ควรคำนึงถึงอยู่ดังนี้คือ (สุโทเจริญสุข. 2522 : 35-36)

1. บริการสนเทศเป็นบริการช่วยเหลือ บอกเด็กให้รู้เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาอาชีพ ส่วนตัวและสังคม
2. ต้องทราบแหล่งของข้อมูลที่จะไปเสาะหาเพื่อนำเอาข้อมูลต่าง ๆ มาใช้
3. ต้องพิจารณาให้ดีเกี่ยวกับตัวข้อมูล ว่าถูกต้องเหมาะสมใช้ได้จริงเพียงใด
4. ต้องมีการจัดข้อมูลให้เป็นระบบเข้าระเบียบ แยกประเภท เช่น แฟ้ม เอกสาร จุลสารของจริง
5. ต้องมีการเก็บรักษาจัดตั้งให้สะดวกง่ายในการใช้สอย หรือนำมาใช้ศึกษาค้นคว้าได้ทันที
6. ต้องมีระบบบอกเล่าชี้แจง (สนเทศ) ที่เปิดเผยชัดเจนเป็นสากลทั่วไป โดยการให้ดู ให้ฟัง ให้อ่านได้ทั่วถึง

7. ต้องมีบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบเสนอแนะจริง ๆ โดยมีงบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ และระบบการดำเนินงานที่เป็นไปตามหลักวิชา โดยอาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกันในโรงเรียนนั้น ๆ

8. ต้องมีการติดตามผล ประเมินผลงานของการจัดบริการเสนอแนะเป็นประจำสม่ำเสมอ

นอกจากนี้รูปแบบการจัดบริการเสนอแนะทางด้านอาชีพควรมีลักษณะที่สร้างความสนใจแก่ผู้ให้บริการด้วย เพื่อดึงดูดให้ผู้ให้บริการสนใจในสารนิเทศที่น่าสนใจ รูปแบบการจัดบริการสารนิเทศที่จะทำให้ผู้ให้บริการเกิดความสนใจนั้นควรมีลักษณะดังนี้ (แม้นมาส ขวลิขิต. 2530 : 267-269)

1. ต้องเป็นรูปแบบที่เร้าใตประสาท คือ ชวนให้ฟัง ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลัก
2. ต้องเป็นรูปแบบที่เร้าจกประสาท คือ ชวนให้ดู เพ่งพินิจ และอ่านความหมายของสิ่งที่เห็น
3. ต้องเป็นรูปแบบที่เร้าใตและจกประสาท คือ ชวนให้ดูและฟังในขณะเดียวกัน
4. ต้องเป็นรูปแบบที่ให้ผู้เป็นเป้าหมายได้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ให้ผู้ให้บริการเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการเสนอสารนิเทศนั้น ๆ

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการเสนอแนะด้านอาชีพ

2.9.1 งานวิจัยต่างประเทศ

การให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเพิ่มความสนใจทางอาชีพ หรือพัฒนาทัศนคติทางอาชีพได้ดังเช่น การศึกษาของ ฮอปพอก (Hoppock. 1967 : 379 - 380) สรุปว่าการสอนวิชาอาชีพจะช่วยลดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพิ่มความสนใจต่ออาชีพและเพิ่มความรู้ทางอาชีพ ส่วน อาดัมส์ (Adams. 1979 : 5021-A) ได้ศึกษาแบบโครงสร้างที่จะช่วยเพิ่มวุฒิทางอาชีพแก่นักศึกษาปีที่ 1 ระดับอุดมศึกษาที่ยังไม่ตัดสินใจในอาชีพ โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมสัมมนาค้นคว้าหาทางแผนอาชีพ กลุ่มควบคุมไม่มีการสัมมนาใด ๆ ผลปรากฏว่า คะแนนวุฒิภาวะของทัศนคติในการเลือกอาชีพ และคะแนนความสามารถในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยองค์, ทอดด์ และเบอร์ตัน (Youngue, Todd and Burton. 1981 : 369 - 373) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอาชีพในชั้นเรียน กับการสอนจากประสบการณ์จริงต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนียตอนใต้ จำนวน 46 คน แบ่งเป็นกลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุมเท่านั้น กลุ่มทดลองจะออกไปเยี่ยมชมสถานที่ประกอบอาชีพ และบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ สัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า คะแนนพฤติกรรมการประกอบอาชีพของนักเรียนในกลุ่มทดลอง เพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าการสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจะช่วยให้อาชีพของนักเรียนเพิ่มได้มากกว่าวิธีการสอนในชั้นเรียน

กิบสัน (Gibson, 1965 : 416 - 422) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐโอไฮโอ มิชิแกน เวอร์จิเนียและรัฐอินเดียนา เกี่ยวกับการจัดโครงการแนะแนวพบว่าครูส่วนมากเป็นว่าการให้ข้อเสนอแนะทางการศึกษา และอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นมาก ควรถือเป็นโครงการสำคัญในโครงการแนะแนวของโรงเรียน

2.9.2 งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยในประเทศไทย อาริรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529 : 32) ได้ทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพอิสระ โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนว กับวิธีบรรยายพบว่า นักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพโดยโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลด้านอาชีพมีอิทธิพลต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ตรงกับการศึกษาของ สัญญา จัดตานนท์ (2521 : 66) พบว่าความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติต่ออาชีพอิสระ

อย่างไรก็ตาม การจัดบริการสนเทศทางด้านอาชีพไม่เพียงแต่จะจัดให้มีขึ้นในชั้นเรียนเท่านั้น ห้องสมุดก็มีบทบาทสำคัญที่จะสร้างความสนใจในอาชีพต่าง ๆ แก่ผู้ใช้บริการได้เช่นกัน ดังพบได้จากการวิจัยของบุปผา เจริญทรัพย์ (2519 : 175) ที่ทำการสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับจัดบริการแก่ประชาชน โดยการสอบถามประชาชนที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดในระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผลการสำรวจพบว่าประชาชนที่เข้ามาใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ 44.9 อยู่ในระดับ 9 - 18 ปี และส่วนใหญ่ร้อยละ 47.8 เป็นนักเรียน นักศึกษา สำหรับความต้องการในด้านการบริการของประชาชนนั้น พบว่าประชาชนทุกระดับอายุต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการต่อไปนี้ ได้แก่ บริการตอบคำถาม บริการหนังสือจอง การแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการแนะนำการอ่าน การจัดชั้นหนังสือใหม่ จัดอภิปรายทางวิชาการ จัดนิทรรศการในโอกาสที่เหมาะสม จัดฉายภาพยนตร์ สารคดีที่สนใจและภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ จากการสำรวจความสนใจครั้งนี้ทำให้ทราบว่าประชาชน

เริ่มสนใจหาข้อมูลหรือสารนิเทศทางด้านอาชีพอาชุตั้งแต่ 9 ปี เป็นต้นมา ดังนั้น การจัดรูปแบบบริการสนเทศของห้องสมุด จึงต้องคำนึงถึงความสามารถในการรับสารของเด็กในระดับนี้ ประกอบด้วย กล่าวคือ รูปแบบการบริการนั้นจะต้องเร้าประสาทได้หลาย ๆ ทาง ดังพบได้จากผลการสำรวจความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่อยู่ในจังหวัด ที่เป็นจังหวัดที่ตั้งของเขตการศึกษาเกี่ยวกับการบริการของห้องสมุดประชาชนทางด้านต่าง ๆ พบว่า ห้องสมุดประชาชนควรจัดบริการดังต่อไปนี้ (บุญเกื้อ หลงสวาสดี. 2519 : 55)

1. รวบรวม จัดหา เตรียมหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ไว้บริการประชาชน

2. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่

3. จัดฉายสไลด์ ภาพยนตร์

4. จัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการเผยแพร่

5. จัดบริการการฟัง

6. จัดบริการและแนะแนวการศึกษาแก่ประชาชน

7. จัดนิทรรศการ

8. จัดวิทยากรไว้แนะนำประชาชนกลุ่มที่สนใจในอาชีพต่าง ๆ

จากงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า ข้อมูลด้านอาชีพหรือข้อสนเทศทาง

อาชีพ สามารถช่วยลดปัญหาการว่างงาน ปัญหาการเลือกอาชีพผิดพลาด ปัญหาการเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ พัฒนาทัศนคติและช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดังนั้นจึงเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นว่า การให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพน่าจะช่วยพัฒนา การรับรู้ ด้านอาชีพได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชฎร บำรุง อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี 2540 จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชฎรบำรุง อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2540 จำนวน 45 คนในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากประชากรทั้งหมดมีการแบ่งกลุ่ม โดยให้นักเรียนทั้งหมด 45 คน ตอบแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ แล้วแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67 ขึ้นไป จำนวน 18 คน
2. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ถึง เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67 จำนวน 17 คน
3. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ
2. โปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ

ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพ จากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางสำหรับสร้างแบบสอบถาม

1.2 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการรับรู้ด้านอาชีพ ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพแต่ละประเภท คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพและการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ (วรรณา พรหมบุญ, 2526 : 8 ; ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2529 : 62 - 63)

1.3 นำนินยามศัพท์เฉพาะดังกล่าวมาสร้างแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ

โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามความรู้เรื่องอาชีพของ ฤทธา จันทรวีภาค (2527 : 46 - 52) และแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพของ สมปอง สุขสงคารกิติ (2530 : 124 - 130) แบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพนี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อความชนิดตัวเลือก ที่มุ่งถามถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพแต่ละประเภท คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ โดยเน้นอาชีพที่นักเรียนสนใจ โดยได้จากการสำรวจเบื้องต้น แล้วสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า นิยามศัพท์เฉพาะ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้

1.4 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงที่สุดมายังต่ำสุด แล้วแยกเป็นนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูง 25% ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ สูตรการหาค่าอำนาจจำแนกเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติตั้งแต่ .05 ขึ้นไปมาใช้ในการทดลอง (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185) ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

1.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตร คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน KR - 20 (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168 - 170) ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.88

ลักษณะของแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ

ตัวอย่างแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ

- คำชี้แจง** แบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพเป็นแบบสอบถาม ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอาชีพ
- คำแนะนำ** ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าควรจะทำอย่างไร โดยเขียนเครื่องหมาย (x) บนตัวอักษร ก ข หรือ ค ที่ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด

1. ความสำคัญของอาชีพ

0. นักเรียนจะอย่างไรจึงจะสามารถดำรงชีวิตให้มีฐานะทางสังคมมั่นคง
- ก. มีครอบครัว
 - ข. เรียนหนังสือให้เก่ง ๆ
 - ค. ประกอบอาชีพ

2. คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ

00. ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย ควรมีลักษณะใดมากที่สุด

- ก. ทรหด อคทน
- ข. ให้บริการดี
- ค. กล้าแสดงออก

3. สถานที่ประกอบอาชีพ

000. ถ้ากล่าวถึงเกษตรกรรม นักเรียนจะคิดถึงอย่างไร

- ก. ร้านค้า ตลาด
- ข. สวน ไร่นา
- ค. โรงงาน

4. การประสบความสำเร็จในอาชีพ

0000. สิ่งสำคัญที่ทำให้อาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้ามีชื่อเสียงคืออะไร

- ก. ทำเลดี
- ข. มีฝีมือดี
- ค. มีความขยัน

5. การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ

00000. สุกาประดิษฐ์ดอกไม้เก๋เพราะที่บ้านทำดอกไม้ประดิษฐ์ส่งขาย นักเรียนคิดว่า

สุกาประดิษฐ์ดอกไม้เก๋เพราะอะไร

- ก. มีความสามารถพิเศษ
- ข. มีโอกาสฝึกทำบ่อย ๆ
- ค. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6. การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ

000000. ในโรงเรียนของนักเรียนนักเรียนจะหาข้อมูลทางอาชีพได้จากที่ไหน

- ก. ห้องสมุด
- ข. ห้องพักครู
- ค. ห้องอุปกรณ์

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ตอบถูกต้องกับที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
และ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่ไม่ตรงกับที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2. โปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรและเนื้อหาวิชากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (กรมวิชาการ. 2523 : 1 - 177)

2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพจากห้องสมุด ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ และเอกสารเกี่ยวกับอาชีพของหน่วยงานราชการจัดพิมพ์ขึ้น เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมแรงงาน ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และวิธีการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย

2.3 ศึกษาเอกสารของกรมแรงงานจังหวัดปทุมธานีเพื่อรวบรวมอาชีพหลักของประชาชนในท้องถิ่น

2.4 ดำรงความสนใจในอาชีพของนักเรียน เพื่อนำกลุ่มอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุด 3 กลุ่มอาชีพไปจัดทำโปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

2.5 กำหนดแผนงานที่จะจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

2.6 รวบรวมความรู้ และข้อสนเทศ ด้านอาชีพที่ได้มาจัดกิจกรรมในลักษณะต่อไปนี้

2.6.1 จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับข้อสนเทศด้านอาชีพ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ งานอาชีพความสำคัญของการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพแต่ละประเภท คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ

2.6.2 จัดฉายวีดีโอ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ

2.6.3 จัดเชิญวิทยากรในท้องถิ่น หรือท้องถิ่นใกล้เคียง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในอาชีพประสบความสำเร็จในอาชีพ

2.6.4 จัดทัศนศึกษา พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบอาชีพในท้องถิ่นเขียนเล่าเรื่องถึงการทำงานอาชีพที่ไปดูมา

2.7 เสนอแผนงานการจัดบริการสนเทศตามข้อ 2.6.1 - 2.6.4 ให้อาจารย์ควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมก่อนนำเสนอแก่กลุ่มทดลอง

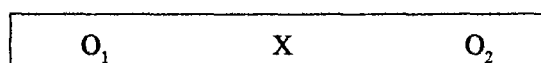
2.8 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ควบคุมปริญญานิพนธ์มาปรับปรุง แก้ไขและลงมือดำเนินการจัดโปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ จะมีการจัดทั้งสิ้น 14 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยในสัปดาห์ที่ 1 - 4 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมบริการสนเทศ 3 วัน คือวันจันทร์

วันพุธ และวันศุกร์ และในสัปดาห์ที่ 5 จัดกิจกรรม 2 วัน คือวันจันทร์ และวันศุกร์ เวลา 14.30 - 15.30 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ The One - Group Pretest - Posttest Design (อาวูร วัฒนสิน. 2536 : 163) โดยมีแบบแผนการทดลองดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

O_1 แทนการวัดก่อนการทดลอง

X ตัวแปรอิสระ (การทดลอง)

O_2 แทนตัวแปรหลังการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

2.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2.2 การทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรม การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพจำนวน 14 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที ดำเนินการในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 14.30 - 15.30 น. ดังรายละเอียดในการจัดตั้งปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 การจัดกิจกรรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ครั้งที่ วัน / เวลา	กิจกรรม
<u>ครั้งที่ 1</u> วันจันทร์ 2 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	ปฐมนิเทศ
<u>ครั้งที่ 2</u> วันพุธ 4 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	พานักเรียนชมป้ายนิเทศด้านอาชีพ พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ ที่รูปธรรม (Realistic Type) มีป้ายอาชีพ วิศวกรรม เกษตรกรรมอาชีพในโรงงาน อาชีพด้านเทคนิค
<u>ครั้งที่ 3</u> วันศุกร์ 6 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดฉายวิดีโอ 2 เรื่อง คือ 1. อาชีพเกษตรกรรม เรื่อง การปลูกผัก 2. งานในโรงงาน เรื่อง ลักษณะงานโรงงาน
<u>ครั้งที่ 4</u> วันจันทร์ 9 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่อง ไร่นาสวนผสม
<u>ครั้งที่ 5</u> วันพุธ 11 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 12.00-15.30 น.	จัดพานักเรียนเยี่ยมชมศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<u>ครั้งที่ 6</u> วันศุกร์ 13 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	พานักเรียนชมป้ายนิเทศด้านอาชีพ พวกที่ชอบเข้าสังคม (Social Type) มีป้ายอาชีพ ครู-อาจารย์ อาชีพนักจิตวิทยา อาชีพนักสังคมสงเคราะห์ อาชีพพัฒนากร อาชีพพยาบาล
<u>ครั้งที่ 7</u> วันจันทร์ 16 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดฉายวิดีโอ 2 เรื่อง คือ 1. อาชีพครู-อาจารย์ 2. อาชีพนักสังคมสงเคราะห์
<u>ครั้งที่ 8</u> วันพุธ 18 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่อง การทำงานของนักพัฒนากร

ครั้งที่ วัน / เวลา	กิจกรรม
<u>ครั้งที่ 9</u> วันศุกร์ 20 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดพานักเรียนเยี่ยมชมโรงพยาบาลปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
<u>ครั้งที่ 10</u> วันจันทร์ 23 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	พานักเรียนชมป้ายนิเทศด้านอาชีพ พวกที่ชอบระเบียบแบบ แผน (Conventional Type) มีป้ายอาชีพเลขานุการ อาชีพนัก บัญชี อาชีพพนักงานธนาคาร
<u>ครั้งที่ 11</u> วันพุธ 25 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดฉายวิดีโอ 2 เรื่อง คือ 1. อาชีพทหาร 2. อาชีพตำรวจ
<u>ครั้งที่ 12</u> วันศุกร์ 27 กุมภาพันธ์ 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	จัดเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่อง การเป็นตำรวจและความก้าวหน้า
<u>ครั้งที่ 13</u> วันจันทร์ 2 มีนาคม 2541 เวลา 12.00-15.30 น.	จัดพานักเรียนเยี่ยมชมสถานีตำรวจภูธร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<u>ครั้งที่ 14</u> วันศุกร์ 6 มีนาคม 2541 เวลา 14.30-15.30 น.	ปัจฉิมนิเทศ

2.3 หลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม การรับรู้
ด้านอาชีพ โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ก่อนการทดลองแล้วเก็บไว้เป็นคะแนน หลังการทดลอง
(Post - test)

2.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์
ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 คำนวณฐาน

1.2 ค่าเฉลี่ย

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ เทคนิค 25% ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ใช้ข้อคำถามการรับรู้ด้านอาชีพที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139)

$$r = \frac{R_u - R_e}{N/2}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
 R_u แทน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มคะแนนสูง
 R_e แทน จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มคะแนนต่ำ
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ
 p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ถูกในแต่ละข้อ
 q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 - 4 โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample) (แก้ว สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 87)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

	df	=	N - 1
เมื่อ	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่
	df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum D$	แทน	ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่ที่ยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบค่าที่

ผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศ ด้านอาชีพ

ตาราง 2 เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

การทดสอบ	N	X	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนทดลอง	45	27.356	5.360	106	576	5.802**
หลังทดลอง	45	29.711	5.115			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ปรากฏว่า คะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การจัดบริการด้านอาชีพสามารถทำให้นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น

2. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

การทดสอบ	N	X	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนทดลอง	10	19.8	2.573	34	192	3.69**
หลังทดลอง	10	23.2	4.157			

**มีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่า คะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพทำให้นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น

3. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลางก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง ก่อนและหลังการจัดการบริการสนเทศด้านอาชีพ

การทดสอบ	N	X	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนทดลอง	17	26.35	2.119	53	307	4.318**
หลังทดลอง	17	29.47	3.374			

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่า คะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลางก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพสามารถทำให้นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น

4. เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

การทดสอบ	N	X	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	18	32.5	2.007	19	77	2.447*
หลังทดลอง	18	33.5	2.683			

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ปรากฏว่า คะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพสามารถทำให้นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำหลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัด ปทุมธานี ปีการศึกษา 2540 จำนวน 45 คน การวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากประชากรทั้งหมด มีการแบ่งกลุ่ม โดยให้นักเรียน ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง คือ นักเรียน ที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67 ขึ้นไป จำนวน 18 คน
2. นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ที่ 67 จำนวน 17 คน
3. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ คือ นักเรียนได้คะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

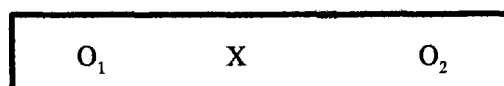
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ
2. โปรแกรมการจัดบริการสนเทศทางอาชีพ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ The One Group Pretest - Posttest Design (อาวูธ วัฒนสิน, 2536 : 163) โดยมีแบบแผนการทดลองดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

O_1	แทนการวัดก่อนการทดลอง
X	ตัวแปรอิสระ (การทดลอง)
O_2	แทนตัวแปรหลังการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

2.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการรับรู้ด้านอาชีพ แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2.2 การทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรม การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ จำนวน 14 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ใช้สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ดำเนินการในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 14.30-15.30 น.

2.3 หลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม การรับรู้ด้านอาชีพ โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ก่อนการทดลองแล้วเก็บไว้เป็นคะแนน หลังการทดลอง (Post-test)

2.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติการแจกกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพ โดยใช้สูตร t-test โดยแยกวิเคราะห์ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนก่อน และหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent measure

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent measure

3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพปานกลางก่อน และหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพโดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent measure

4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพสูง ก่อนและหลังการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent measure

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ ที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบูรณะ กรุงเทพมหานคร จังหวัดปทุมธานี ปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. นักเรียนที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. นักเรียนที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
4. นักเรียนที่มีคะแนนการรับรู้ด้านอาชีพสูง ที่ได้รับการจัดบริการพิเศษด้านอาชีพมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529:32) ที่ได้ทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพ ต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพอิสระ พบว่า นักเรียนที่ได้ข้อมูล ด้านอาชีพโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติต่ออาชีพอิสระ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลด้านอาชีพมีอิทธิพลต่อ

การประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สัญญา จัตตานนท์ (2521:66) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ ในเชิงบวกต่ออาชีพอิสระ

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ สามารถพัฒนาการรับรู้ อาชีพของนักเรียนได้สูงขึ้น ทั้ง 3 กลุ่ม คือ สูงขึ้นในกลุ่มที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ กลุ่มที่มีการรับรู้ ด้านอาชีพปานกลาง และกลุ่มที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง ทั้งนี้เพราะว่าในการจัดบริการสนเทศด้าน อาชีพผู้วิจัย ดำเนินการ โดยทดสอบความรู้ ของนักเรียนก่อนจัดบริการสนเทศแล้วนำเข้าสู่ กิจกรรม แต่ละครั้งด้วย โดยการชี้แจงจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และในขั้นของการจัด บริการสนเทศ ผู้วิจัยได้จัดหลายรูปแบบเช่น การเชิญวิทยากร การจัดฉาย วีดีโอ การไปเยี่ยมชม สถานประกอบการ การจัดป้ายนิเทศ โดยรูปแบบการจัดบริการสนเทศในการวิจัยครั้งนี้เป็นรูป แบบที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนได้มีการเรียนที่หลากหลายวิธี ซึ่ง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพ ในขั้นสรุป ได้ให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับ เรื่องที่เรียน

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ ทำให้นักเรียนมีโอกาส เรียนรู้ และได้เห็นประสบการณ์ ตรงได้เห็นรูปแบบและลักษณะของการทำงาน ซึ่งจะเป็นแนว ทางในการตัดสินใจ เลือกอาชีพในอนาคต รวมถึงการสำรวจตนเองและการศึกษาสถานที่ของแต่ละ อาชีพ ก็มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพ อันจะช่วยพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนให้ สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพต้องคำนึงถึงความสามารถในการรับข้อมูล ข้อเสนอแนะของ เด็กในระดับนี้ประกอบด้วย กล่าวคือ รูปแบบการจัดบริการนั้นจะต้องเรียบง่ายได้หลาย ๆ ทาง มีเนื้อหาไม่มากครูผู้จัดควรศึกษาวิธีการ และขั้นตอนของการจัดบริการสนเทศแต่วิธีให้ ละเอียด จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษา ควรมีการเตรียมงานให้พร้อมก่อน การเสนอ ข้อเสนอแนะทุกครั้ง นอกจากนี้การจัดบริการสนเทศ ยังเป็นการช่วยแก้ปัญหาการเรียน ที่อยู่แต่ในห้องเรียนช่วยให้นักเรียน ได้เห็นประสบการณ์ตรงในเรื่องของอาชีพ เกิดความคิดที่ หลากหลายในเรื่องอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการติดตามประเมินผล การพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนแต่ละคน ว่านักเรียนได้นำไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใดในการเลือกแผนการเรียน เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงผลที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น ในเรื่องของกลุ่มอาชีพที่นักเรียนสนใจ ว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงไม่สนใจกลุ่มอาชีพที่มีความทะเยอทะยาน (Enterprising Type) หรือศึกษาว่าเพราะเหตุใด นักเรียนจึงให้ความสนใจในกลุ่มอาชีพ พวกที่ชอบศิลปะ (Artistic Type)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษฎา จันทรวีภาค. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2527. อัดสำเนา.
- คมเพชร นัฒสุ ฤ ฤ บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- ชุดิมา สัจจนันท์. “แหล่งสารนิเทศทางด้านอาชีพ,” วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช.
2(2) : 26 -32 ; พฤษภาคม - สิงหาคม, 2532.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปก
เจริญผล, 2537.
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. การจัดและการบริการสนเทศ. สงขลา : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2526.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ พัฒนาการทางอาชีพ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2528.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และกมล สุดประเสริฐ “หมอและอักษรศาสตร์บัณฑิต ความล้มเหลวของ
การแนะแนวในเมืองไทย,” แนะแนว. 17 (18) : 27 - 30 ; ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525.
- บุญเกื้อ ควรวาเวช. นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2529.
- บุญเกื้อ หลงสวาสดี. สภาพและเกณฑ์ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งเขตการศึกษา.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
อัดสำเนา
- บุปผา เจริญทรัพย์. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับ
จังหวัดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัดสำเนา.
- ประดม แสงสว่าง. อักษรานุกรมการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บางกอกสาส์น,
2527.
- ประไพรัตน์ โมราถบ. “บทบาทและขอบข่ายของบริการสนเทศ,” วารสารการแนะแนว
5(15) : ตุลาคม - ธันวาคม, 2513.

- ผกา บุญเรือง. การจัดและการให้บริการสนเทศ. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2528.
- พ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา.
ตำราอุดมศึกษาโครงการส่งเสริมการแต่งตำราทบวงวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : บัณฑิต
การพิมพ์. 2529.
- . เอกสารประกอบการสอนแนะแนว 515 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2531.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ฟาริดา ประธาน. การสำรวจความต้องการบริการแนะแนวนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.
- มะเคือ เสมา. “เทคนิคการให้บริการสนเทศ,” วารสารแนะแนว. 92 : 7 - 12 ;
เมษายน - พฤษภาคม 2527.
- แมนมาส ขวลิขิต. “กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน,” ใน การสร้างสังคมการอ่านและการใช้สารสนเทศ.
หน้า 258 - 269. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. ศัพท์บัญญัติอังกฤษ - ไทย ไทย - อังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.
- . หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
บริษัทศึกษาพร จำกัด, 2531.
- วรรณา พรหมบุรมย์. ยุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : อักษรไทย,
2526.
- วัชร ทรัพย์มี, รองศาสตราจารย์. การแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช จำกัด, 2525.
- . การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2523.

วัชร ทรัพย์มี, รองศาสตราจารย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

วิชาการ, กรม. คู่มือการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2527.

-----, เนื่อหารายละเอียดงานเลือกกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2523.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

สัญญา จัดदानนท์. การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

สุริรัตน์ วิไลรัตน์. ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

สุโท เจริญสุข. “บันทึกย่อแนะเพื่อนครูแนะแนว เรื่องเทคนิคการจัดบริการสารสนเทศในโรงเรียน,” วารสารแนะแนว. 61(1) : 35 - 36 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม, 2522.

สำเนาวิ ขจรศิลป์. การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองบริการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529.

สมปอง สุขสงการกิตติ. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการสำนึกด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ. ผลการทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.

อาวุธ วัฒนสิน. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

Adams, Howard Glen. “A Structured Approach to Facilitate Career Maturity for Vocational Undecided College Student,” Dissertation Abstracts International. 40 : 5021-A ; March, 1980.

- Corso, Frank V. "Career Awareness of the Sixth-Grade Student," Dissertation Abstract International. 28 (02) : 188 ; Summer, 1990.
- Currie, Lawrence E. "An Index of Vocational Awareness," The Vocational Guidance Quarterly. 23 ; June, 1975.
- Dickens, Alice Moss. "Career Awareness : An Investigation of Career Awareness of Inner-City Students in Structured and Conventional Programs (Disadvantaged, Minority, Urban)," Dissertation Abstracts International. 45 (08) : 2502-A ; February, 1985.
- Downing, Lester N. Guidance and Counseling Services : An Introduction. New York : McGraw Hill Book Co., 1968.
- Durgin, Rodney Hayne. "A Model of Managing Career Guidance Programs in Secondary Schools Of Ohio," Dissertation Abstracts. 35 (5) : 2674-A ; November, 1974.
- English, Horace B. and English, Ava Champney. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. London : Longmans, Green and Co., 1970.
- Gibson, Robert L. "Teacher Opinion of High School Guidance Program," The Personnel and Guidance Journal. 44 : 416 - 422 ; December, 1965.
- Ginzberg, Eli. The Development of Human Resources. New York : McGraw Hill Book company, Inc., 1966.
- Hoppock, Robert. Occupational Information. 3rd ed. New York : McGraw Hill, 1967.
- Malvey, Edward Michael. "A study of the Effects of A Formal Program of Career Education on the Academic Achievement in Mathematics and Reading, Self Concept, and Career Awareness of Selected Elementary School Children," Dissertation Abstracts International. 45 (11) : 3573-A ; May, 1985.
- Mead, George H. Mind, Self and Society. Chicago University of Chicago, 1934.
- Miles, Barbara J. "A Investigation of the Relationship Among the learning Style Sociological Preference of Fifth and Sixth Grade Students Selected Interactive Classroom Patterns, Attitudes and Achievement in Career Awareness and Career Decision making Concepts," Dissertation Abstracts International. 48 (10) : 2527-A ; April, 1988.
- Mortensen, D.G. Guidance in Today Schools. New York : Congress Cataloging in Publication, 1976.

- Nancy, Sisca B. "The Effect of a Career Education Program on the Career Awareness of Mexican American Children in Upper Elementary Grade," Dissertaion Abstracts International. 36 : 7220-A ; May, 1976.
- Nash, Judit Marguerite. "An Investigation of Effects of A Career Awareness Program at the Elemmentary School Level," Dissertation Abtracts International. 39 : 2052-A; October, 1978.
- Norris, Willa, Franklin R. Zeran and Raymond N. Hatch. The Information Service in Guidance. Rand McNally & Company, Chicago, 1960.
- Roe, Anne. The Psychology of Occupational. New York : Wiley, 1956.
- Rogers, Carl R. Client-Centered Theory. Boston : Houghton Mifflin Co., 1951.
- Solvay, Pamala A. "Career Awareness in the Elementary School," Dissertation Abstracts International. 49 (06) : 1439-A ; December, 1988.
- Splete, Howark H. "Planning for A Comprehensive Career Guidance Program in the Elementary School," Vocational Guidance Quarterly, Whilfield : The National Vocational Guidance Association, 1982.
- Super, Donild Edwin. The Psychology of Careers. New York : Harper and Brothers, 1957.
- Super, Donal E. The Psycholoty of Career. New York : Harper and Row Publishers, 1968.
- Thompson, John F. Foundation of Vocational Education : Social and Philosophy Concept. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1973.
- Tolbert, E.L. Counseling for Career Development. Boston : Houghton Mifflin Company, 1974.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

โปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ จุดมุ่งหมายและวิธี	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองโดยใช้กิจกรรม หัวใจคู่กัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนจับชิ้นส่วนของรูปหัวใจที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ที่ไม่เหมือนกัน 1.2 ให้นักเรียนหาคู่ชิ้นส่วนของหัวใจซึ่งในนี้จะมีชื่ออาชีพที่มีลักษณะคู่กันอยู่ด้วย เช่น แม่ค้า/ตลาด ครู/นักเรียน 1.3 คู่ไหนหาคู่ของตนได้ก่อน ให้มาขึ้นเรียงลำดับกันไว้ 1.4 ให้แต่ละคู่สัมภาษณ์คู่ของตนเกี่ยวกับ ชื่อ-นามสกุล งานอดิเรกอาชีพที่ใฝ่ฝัน 1.5 ให้แต่ละคู่รายงานสิ่งที่สัมภาษณ์ของคู่ตนเองให้สมาชิกคนอื่นฟัง 2. ผู้วิจัยแจกตารางการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการสนเทศ เรื่องการรับรู้ด้านอาชีพให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด	1. กระดาษแข็งตัดเป็นรูปหัวใจ 2. ปากกา 3. เอกสารประกอบการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการ

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
		การในการเข้าร่วม โปรแกรมจัดลป บริการสนเทศ	ดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมายของ การรับรู้ด้านอาชีพ 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายและวิธี 2.3 การในการเข้าร่วมโปรแกรม 2.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถามข้อข้องใจ และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม 2.5 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป ความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ และจุดมุ่งหมายของการรับรู้ด้าน อาชีพ และจุดมุ่งหมายของการเข้า ร่วมโปรแกรมที่มีต่อการรับรู้ด้าน อาชีพ 2.5 ผู้วิจัยนัดหมายนักเรียนเกี่ยว กับการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อ ไป	สนเทศด้าน อาชีพ
2	ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กลุ่มอาชีพ พวกที่ ชอบเกี่ยว ข้องกับสิ่ง ที่เป็น รูปธรรม	เพื่อให้ให้นักเรียน ทราบข้อมูลเรื่อง การประกอบอาชีพ ต่าง ในกลุ่มอาชีพ พวกที่ชอบเกี่ยว ข้องกับสิ่งที่เป็น รูปธรรม	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้าย นิเทศกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. ป้ายนิเทศ - อาชีพ วิศวกรรม - อาชีพการ เกษตร - อาชีพค้าขาย - อาชีพด้าน เทคนิค - อาชีพงานใน โรงงาน
3	1.การ ประกอบ อาชีพ	1. เพื่อให้นักเรียน	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย	1. เทป

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
4	เกษตรกรรม 2. การประกอบอาชีพงานในโรงงาน การประสบความสำเร็จในอาชีพการทำไร่นาสวนผสม	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพงานในโรงงาน เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ การประกอบอาชีพการทำไร่นาสวนผสม	2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์เรื่องอาชีพเกษตรกรรมและเรื่องอาชีพงานในโรงเรียน 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติและผลงานโดยย่อของวิทยากร 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป	โทรทัศน์เรื่องอาชีพเกษตรกรรม 2. เทปโทรทัศน์เรื่องงานในโรงงาน 1. วิทยากรเกี่ยวกับอาชีพการทำไร่นาสวนผสม
5	สถานประกอบการอาชีพ ช่างต่าง ๆ	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลและได้เห็นสภาพของการประกอบอาชีพช่างต่าง ๆ	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมสถานประกอบการ 2. พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการพร้อมรับฟังการบรรยาย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมสถานประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปรายส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง	1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. แบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ
6	ความรู้			1. ป้ายนิเทศ

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
	ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบเข้าสังคม ครู-อาจารย์	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเรื่องการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบเข้าสังคม	5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป 1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้ายนิเทศกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบเข้าสังคม 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป	- อาชีพครู-อาจารย์ - อาชีพนักจิตวิทยา - อาชีพนักสังคมสงเคราะห์ - อาชีพนักพัฒนากร - อาชีพพยาบาล
7	1. การประกอบอาชีพครูอาจารย์ 2. การประกอบอาชีพสังคมสงเคราะห์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนักสังคมสงเคราะห์	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์เรื่องอาชีพครู-อาจารย์และเรื่องอาชีพนักสังคมสงเคราะห์ 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม	2. เทปโทรทัศน์เรื่องอาชีพนักสังคมสงเคราะห์
8	การประสบความสำเร็จในอาชีพนักพัฒนากร	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนักพัฒนากร	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติ และผลงานโดยย่อของวิทยากร 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป	1. เชิญวิทยากรเกี่ยวกับอาชีพนักพัฒนากร

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
9	การประกอบอาชีพ พยาบาล	เพื่อให้ นักเรียน ทราบข้อมูล และได้เห็น สภาพของ สถานที่ ประกอบอาชีพ พยาบาล	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของ การไปเยี่ยมชมสถานประกอบ การ 2. พา นักเรียนไปเยี่ยมชมสถาน ประกอบการ พร้อมทั้งรับฟังการ บรรยาย 3. ผู้วิจัยให้ นักเรียนกรอกแบบ กรอกการเยี่ยมชมสถาน ประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปรายส่ง ตัวแทนสรุปให้ นักเรียนกลุ่มอื่น ฟัง 5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สรุป	1. การเยี่ยมชม สถาน ประกอบการ 2. แบบกรอก การเยี่ยมชมสถาน ประกอบการ
10	ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับ อาชีพกลุ่ม อาชีพกลุ่มที่ ชอบระเบียบ แบบแผน	เพื่อให้ นักเรียน ทราบข้อมูล เรื่องการ ประกอบอาชีพ ต่าง ๆ ในกลุ่ม อาชีพพวกที่ ชอบระเบียบ แบบแผน	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ผู้วิจัยให้ นักเรียนศึกษาป้าย นิเทศอาชีพกลุ่มอาชีพพวกที่ ชอบระเบียบแบบแผน 3. เปิดโอกาสให้ นักเรียนซัก ถาม 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สรุป	1. ป้ายนิเทศ - อาชีพ เลขานุการ - อาชีพนัก บัญชี - อาชีพ พนักงาน ธนาคาร
11	1. การ ประกอบ อาชีพ ทหาร การประกอบ	1. เพื่อให้ นัก เรียนทราบ ข้อมูลเกี่ยว กับอาชีพ ทหาร เพื่อให้ นัก	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพทหารและเรื่อง อาชีพตำรวจ 3. เปิดโอกาสให้ นักเรียนซัก ถาม	1. เทป โทรทัศน์ เรื่องอาชีพ ทหาร 2. เทปโทรทัศน์

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
12	อาชีพตำรวจ	เรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพตำรวจ	4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม	โทรทัศน์เรื่องอาชีพตำรวจ
	การประกอบอาชีพตำรวจ	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพตำรวจ	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติและผลงานโดยย่อของวิทยากร 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป	1. วิทยากรเกี่ยวกับอาชีพตำรวจ
13	สถานประกอบอาชีพตำรวจ		1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งรับฟังการบรรยาย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปรายส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง 5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. แบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ
14	ปัจจัยนิเทศ		1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน	-

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	สื่อ-อุปกรณ์
		รับรู้ด้าน อาชีพ	สรุปความหมายของการรับรู้ ด้านอาชีพว่าหมายถึง การที่ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อต่อ ไปนี้	

ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง

ปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ จุดมุ่งหมาย และวิธีการในการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการสนเทศ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเอง โดยใช้กิจกรรม หัวใจคู่กัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนจับชิ้นส่วนของรูปหัวใจที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ที่ไม่เหมือนกัน
 - 1.2 ให้นักเรียนหาคู่ชิ้นส่วนของหัวใจ ซึ่งในที่นี้จะมีชื่ออาชีพที่มีลักษณะคู่กันอยู่ด้วย เช่น แม่ค้า/ตลาด ครู/นักเรียน
 - 1.3 คูหาคู่ของคนที่ได้ก่อน ให้มายืนเรียงลำดับกันไว้
 - 1.4 ให้แต่ละคู่สัมภาษณ์คู่ของตัวเองเกี่ยวกับ ชื่อ-นามสกุล งานอดิเรก อาชีพที่ฝฝ
 - 1.5 ให้แต่ละคู่รายงานสิ่งที่สัมภาษณ์คู่ของตัวเองให้สมาชิกคนอื่นฟัง
2. ผู้วิจัยแจกตารางการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการสนเทศ เรื่องการรับรู้ด้านอาชีพให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ
 - 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย และวิธีการในการเข้าร่วมโปรแกรม
 - 2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจและปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม
 - 2.4 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ และจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมโปรแกรมที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพ
 - 2.5 ผู้วิจัยนัดหมายนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

สื่อ - อุปกรณ์

1. กระดาษแข็งตัดเป็นรูปหัวใจ 23 ดวง
2. ปากกา
3. เอกสารประกอบการเข้าร่วมโปรแกรมจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

ครั้งที่ 2

<u>ชื่อเรื่อง</u>	ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเรื่องการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในกลุ่ม Realistic Type
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้ายนิเทศเรื่องการประกอบอาชีพกลุ่ม Realistic Type 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป
<u>สื่อ - อุปกรณ์</u>	1. ป้ายนิเทศ อาชีพวิศวกรรม อาชีพการเกษตร อาชีพค้าขาย อาชีพด้านเทคนิค อาชีพงานในโรงงาน

ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง

1. การประกอบอาชีพเกษตรกรรม
2. การประกอบอาชีพงานในโรงงาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพงานในโรงงาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย
2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์ เรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพงานในโรงงาน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

สื่อ - อุปกรณ์

1. เทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพเกษตรกรรม เรื่องการปลูกผัก
2. เทปโทรทัศน์ เรื่องงานในโรงงาน

ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง	การประสบความสำเร็จในอาชีพการทำไร่นาสวนผสม
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการทำไร่นาสวนผสม
วิธีดำเนินการ	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติ และผลงานโดยย่อของวิทยากร 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป
สื่อ - อุปกรณ์	1. วิทยากรอาชีพการทำไร่นาสวนผสม

ครั้งที่ 5

<u>ชื่อเรื่อง</u>	สถานการณ์ประกอบ
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูล และได้เห็นสภาพของการประกอบอาชีพต่าง ๆ
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการพร้อมทั้งรับฟังการบรรยาย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปราย ส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง 5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป
<u>สื่อ - อุปกรณ์</u>	1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. แบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ

ครั้งที่ 6

- ชื่อเรื่อง** ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพกลุ่มอาชีพที่ชอบเข้าสังคม
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเรื่องการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในกลุ่มอาชีพที่ชอบเข้าสังคม
- วิธีดำเนินการ**
1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย
 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้ายนิเทศเรื่องการประกอบอาชีพกลุ่ม Social Type
 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป
- สื่อ - อุปกรณ์**
1. ป้ายนิเทศ อาชีพครู-อาจารย์ อาชีพนักจิตวิทยา อาชีพนักสังคมสงเคราะห์ อาชีพพัฒนกร อาชีพพยาบาล

ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง

1. การประกอบอาชีพ ครู-อาจารย์
2. การประกอบอาชีพ นักสังคมสงเคราะห์

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ครู-อาจารย์
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนักสังคมสงเคราะห์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย
2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์เรื่องอาชีพครู-อาจารย์ และเรื่องอาชีพนักสังคมสงเคราะห์
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

สื่อ - อุปกรณ์

1. เทปโทรทัศน์ เรื่อง อาชีพ ครู-อาจารย์
2. เทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพนักสังคมสงเคราะห์

ครั้งที่ 8

- ชื่อเรื่อง** การประสบความสำเร็จในอาชีพนักพัฒนากร
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนักพัฒนากร
- วิธีดำเนินการ**
1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้
 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติ และผลงานโดยย่อของวิทยากร
 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้
 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป
- สื่อ - อุปกรณ์**
1. วิทยากร อาชีพ พัฒนากร

ครั้งที่ 9

<u>ชื่อเรื่อง</u>	สถานการณ์ประกอบอาชีพพยาบาล
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลและได้เห็นสภาพของสถานที่ประกอบอาชีพพยาบาล
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการพร้อมทั้งรับฟังการบรรยาย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปรายส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง 5. ผู้วิจัย และนักเรียนร่วมกันสรุป
<u>สื่อ - อุปกรณ์</u>	1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. แบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ

ครั้งที่ 10

- ชื่อเรื่อง** ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ กลุ่มอาชีพพวกที่ชอบระเบียบแบบแผน
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเรื่องการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในกลุ่มอาชีพพวกที่ชอบระเบียบแบบแผน
- วิธีดำเนินการ**
1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย
 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาป้ายนิเทศเรื่อง “การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในกลุ่ม Conventional Type
 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
 4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป
- สื่อ - อุปกรณ์**
1. ป้ายนิเทศ อาชีพเลขานุการ อาชีพนักบัญชี อาชีพพนักงานธนาคาร

ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง

1. การประกอบอาชีพทหาร
2. การประกอบอาชีพตำรวจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพทหาร
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพตำรวจ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย
2. ให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพ ทหาร และเรื่องอาชีพตำรวจ
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

สื่อ - อุปกรณ์

1. เทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพทหาร
2. เทปโทรทัศน์ เรื่องอาชีพตำรวจ

ครั้งที่ 12

<u>ชื่อเรื่อง</u>	ประกอบอาชีพตำรวจ
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพตำรวจ
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาบรรยายในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยกล่าวนำประวัติและผลงานโดยย่อของวิทยากร 3. วิทยากรบรรยายตามหัวข้อ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป
<u>สื่อ - อุปกรณ์</u>	1. วิทยากรอาชีพตำรวจ

ครั้งที่ 13

ชื่อเรื่อง	การประกอบอาชีพตำรวจ
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลและได้เห็นสภาพของการประกอบอาชีพตำรวจ
วิธีดำเนินการ	1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. พานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการพร้อมทั้งรับฟังการบรรยาย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกรอกแบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ 4. แบ่งกลุ่มแล้วให้อภิปรายส่งตัวแทนสรุปให้นักเรียนกลุ่มอื่นฟัง 5. ผู้วิจัย และนักเรียนร่วมกันสรุป
สื่อ - อุปกรณ์	1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ 2. แบบกรอกการเยี่ยมชมสถานประกอบการ

ครั้งที่ 14

ชื่อเรื่อง

ปัจจัยนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนบอกถึง สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการ
สนเทศด้านอาชีพเพื่อพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ
2. เพื่อกล่าวปิดการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายของการรับรู้ด้านอาชีพ
3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 ความรู้ที่นักเรียนได้รับเกี่ยวกับการรับรู้ด้านอาชีพว่ามีประโยชน์ค่อนัก
เรียนมาก น้อย เพียงใด นักเรียนจะนำไปประกอบการพิจารณาก่อนจะ
เตรียมตัวเข้าสู่อาชีพได้อย่างไร
 - 3.2 นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรจากการเข้าร่วมโปรแกรม ครึ่งนี้
4. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้เกี่ยวกับ การจัดบริการสนเทศ ผู้วิจัยกล่าว
ขอบคุณนักเรียน และปิดการทดลอง

สื่อ - อุปกรณ์

-

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ

แบบสอบถาม เรื่อง การรับรู้ด้านอาชีพ

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วให้นักเรียนเลือกคำตอบจากข้อ ก ข ค ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่นักเรียนเลือกลงในกระดาษคำตอบ

1. การที่คนเรามีงานทำ มีผลต่อตนเองอย่างไร
 - ก. ทำให้ตนเองมีคุณค่ายิ่งขึ้น
 - ข. ทำให้ชีวิตมีความหมาย
 - ค. ทำให้ได้รู้จักตัวเองและคนอื่นดีขึ้น
2. ปัญหาใดที่พบมากที่สุด จากการติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกมาเพื่อประกอบอาชีพ
 - ก. ได้งานทำตามที่เราเรียนมา
 - ข. การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ
 - ค. การว่างงาน
3. รัตนาคูแลเรื่องบัญชี รายรับ รายจ่ายของบริษัท คุณลักษณะใดของรัตนาคูที่จำเป็นต้องมี
 - ก. อึดแอ้ม แจ่มใส บริการเก่ง
 - ข. ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - ค. มีความคิดสร้างสรรค์
4. ประจวบเป็นข้าราชการ เมื่อถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์ ประจวบมักชอบออกมาพบปะผู้คน ชอบช่วยเหลือ แนะนำความรู้ในด้านต่าง ๆ ทำให้ประจวบเป็นที่รักใคร่ ชื่นชมของคนในหมู่บ้าน

นักเรียนคิดว่าประจวบมีคุณลักษณะข้อใด

 - ก. มีความคิดสร้างสรรค์
 - ข. เป็นคนดี มีคุณธรรม
 - ค. เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์
5. ผู้ที่จะประกอบอาชีพค้าขาย ควรมีคุณลักษณะใดมากที่สุด
 - ก. ความอดทน
 - ข. กล้าแสดงออก
 - ค. ให้บริการดี และสนใจลูกค้า

6. อาชีพใดต่อไปนี้เป็นอาชีพอิสระ
 - ก. รับจ้างทำสวนส้ม
 - ข. ขายข้าวแกง
 - ค. ครู
7. สมหมายทำงานที่มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศไทย และป้องกันการรุกรานของศัตรู นักเรียนคิดว่า สมหมายมีอาชีพอะไร
 - ก. ทหาร
 - ข. ตำรวจ
 - ค. ลูกเรือชาวบ้าน
8. ถ้านักเรียนต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ นักเรียนสามารถศึกษาได้จากหนังสือประเภทใด
 - ก. หนังสือวารสารแนะนำ
 - ข. หนังสือการ์ตูน
 - ค. หนังสือนวนิยาย
9. สุคามีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นตำรวจหญิง ดังนั้น เขาจะต้องขยันเรียนวิชาใด
 - ก. คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
 - ข. การงานพื้นฐานอาชีพ
 - ค. พุทธศาสนา
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวางแผน คือข้อใด
 - ก. ประหยัดค่าใช้จ่าย
 - ข. ประหยัดเวลา
 - ค. ถูกทั้งข้อก และข.
11. สมชายเป็นข้าราชการตำรวจ และได้ไปสมัครเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง แสดงว่าสมชายต้องการอะไรในชีวิต
 - ก. ต้องการมีชื่อเสียง
 - ข. ต้องการความก้าวหน้า
 - ค. ต้องการสังคม อยากมีเพื่อนมาก

12. สุกามีความถนัดด้านภาษา มีความสนใจในการพบปะผู้คน ชอบสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และอธิบายเก่ง สุกาควรเลือกอาชีพใดจึงตรงกับความถนัดของสุกามากที่สุด
- ครู
 - แพทย์
 - วิศวกร
13. อรวรรณใช้เวลาว่างช่วงปิดภาคเรียน ไปรับจ้างเก็บผักในสวนผัก อรวรรณตั้งใจไว้ว่า เมื่อเธอเรียนจบชั้น ป.6 เธอจะนำเงินที่สะสมไว้เป็นทุนทำสวนผัก นักเรียนคิดว่า อรวรรณจะทำได้หรือไม่
- ทำได้ เพราะอรวรรณเคยเห็นการทำงานสวนผักมาบ้าง
 - ทำไม่ได้ เพราะอรวรรณมีความรู้แค่ชั้น ป. 6
 - ทำได้ เพราะอรวรรณมีเงินพอ
14. ประพนธ์มีความขยัน กระตือรือร้นในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ช่างพูด มีความสามารถในการพูดชักจูงให้คนคล้อยตาม นักเรียนคิดว่า อาชีพใดที่เหมาะสมกับประพนธ์
- นักการเมือง
 - ครู
 - พนักงานขายของ
15. ถ้านักเรียนมีความถนัดทางช่างอุตสาหกรรม ควรเลือกประกอบอาชีพใด
- ช่างกลโรงงาน
 - ช่างไม้
 - ช่างซ่อมนาฬิกา
16. นาดยาได้รับราชการครู และไม่ได้รับสอนพิเศษ ไม่มีรายได้พิเศษอื่นใด นักเรียนคิดว่า นาดยาได้รับราชการครูนั้นเป็นเพราะเหตุใด
- เพราะเป็นอาชีพที่มั่นคง
 - เพราะเป็นอาชีพที่มีระเบียบวินัย
 - เพราะเป็นอาชีพที่มีชื่อเสียง
17. อาชีพกับสถานที่ใดที่ไม่สัมพันธ์กัน
- นักธุรกิจ-บริษัท
 - ผู้พิพากษา-รัฐสภา
 - ตำรวจ-สถานีตำรวจ

18. คนเราควรจะทำอย่างไร จึงจะดำรงชีวิตให้มีฐานะทางสังคมมั่นคง
- ก. แต่งงานมีครอบครัว
 - ข. ขยันเรียนหนังสือ
 - ค. ประกอบอาชีพ
19. กานดาเป็นคนมีระเบียบ ทำงานตามแบบแผนที่เคยปฏิบัติมา ไม่ชอบคิดทำอะไรแปลก ๆ
นักเรียนคิดว่า กานดาควรประกอบอาชีพอะไร
- ก. นักบัญชี
 - ข. นักวิทยาศาสตร์
 - ค. ค้าขาย
20. ถ้ากล่าวถึง เกษตรกรรม” นักเรียนคิดถึงอะไร
- ก. ตลาด
 - ข. โรงงาน
 - ค. สวน ไร่ นา
21. อาชีพที่ต้องอาศัยความอดทน เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ต้องคอยดูแลรักษาคนเจ็บ
คืออาชีพใด
- ก. แพทย์
 - ข. นักสังคมสงเคราะห์
 - ค. สัตวแพทย์
22. ประชุมทำงานเป็นพนักงานขายของในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง หลังจากเลิกงานแล้ว
เขาจะไปขายของในตลาด นักเรียนคิดว่า ประชุมเป็นคนอย่างไร
- ก. มีความคิดสร้างสรรค์
 - ข. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
 - ค. เป็นคนขยัน
23. ความสำเร็จในชีวิตการทำงานนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งใดเป็นสำคัญ
- ก. การมีเจ้านายคอยสนับสนุน
 - ข. มีความขยันหมั่นเพียร
 - ค. มีความเอาใจใส่เจ้านาย เป็นคนช่างพูด
24. อาชีพใด เมื่อมีชื่อเสียงสามารถหาเงินได้ง่าย และมีรายได้ตอบแทนค่อนข้างสูง
- ก. พนักงานธนาคาร
 - ข. ตำรวจ
 - ค. นักแสดง

25. อารีย์อยากพิมพ์ดีดเป็น เธอจึงไปเรียนวิชาพิมพ์ดีดในวันเสาร์ วันอาทิตย์ ในที่สุคอารีย์
ก็สามารถพิมพ์ดีดเป็น นักเรียนคิดว่าอารีย์เป็นคนอย่างไร
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - มีความซื่อสัตย์
 - มีความกระตือรือร้น
26. ถ้านักเรียนชอบทำงานเกี่ยวกับตัวเลข ชอบทำงานเงียบ ๆ ไม่ชอบพบปะผู้คนหมู่มาก นักเรียน
ควรทำงานอาชีพใด
- นักบัญชี
 - พนักงานขายของ
 - พยาบาล
27. ถ้านักเรียนสนใจในอาชีพที่นักเรียนชอบแล้ว นักเรียนควรคำนึงถึงสิ่งใดด้วยในการเลือก
ประกอบอาชีพ
- ความรู้รอบในการประกอบอาชีพ
 - ความมีชื่อเสียง
 - ความรู้ความสามารถของตนเอง
28. ถ้านักเรียนมีความสามารถในการพูด เรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ภาษาได้ดี นักเรียนควรประกอบ
อาชีพใด
- นักวิทยาศาสตร์
 - ช่างแก้ไขรถยนต์
 - ทนายความ
29. เมื่อจะเลือกอาชีพใด ควรมีการสำรวจอาชีพนั้นเสียก่อน เพื่อป้องกันสิ่งใด
- ความไม่พอใจของพ่อแม่
 - ความไม่ถนัดในงาน
 - ความไม่พอใจในเรื่องรายได้
30. สุภารัตน์มีหน้าที่ดูแลรักษาคนป่วย สุภารัตน์ควรทำงานอยู่ที่ใด
- โรงพยาบาล
 - ร้านขายยา
 - โรงเรียน

31. การประกอบอาชีพมีผลดีต่อประเทศชาติอย่างไร
- ก. ลดปัญหาการว่างงาน
 - ข. ทำให้ประเทศมีความเป็นเอกราช
 - ค. ไม่มีศัตรูมารุกราน
32. บุคคลที่มีลักษณะชอบช่วยเหลือคน เห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อมีทุกข์ มีความเสียสละ นักเรียนคิดว่าเขาควรประกอบอาชีพใด
- ก. นักบัญชี
 - ข. นักวิทยาศาสตร์
 - ค. นักสังคมสงเคราะห์
33. ครูสอนนักเรียนให้รู้จักประกอบอาหาร ประดิษฐ์ดอกไม้ ปลูกต้นไม้ เมื่อนักเรียนได้เรียนแล้ว นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอะไร
- ก. เกี่ยวกับอาชีพ
 - ข. เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต
 - ค. เกี่ยวกับมารยาท
34. ที่บ้านของนิคมมีอาชีพทำดอกไม้ประดิษฐ์ส่งขาย นิคมช่วยพ่อแม่ประดิษฐ์ดอกไม้ทุกครั้ง จึงสามารถประดิษฐ์ดอกไม้ได้สวยงาม ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุใด
- ก. นิคมมีโอกาสได้ฝึกทำบ่อย ๆ
 - ข. นิคมให้แม่ช่วยทำ
 - ค. นิคมไปเรียนเพิ่มเติมมา
35. ข้อใดมีความสำคัญมากที่สุดที่ทำให้คนเราหางานทำ
- ก. เพื่อความมั่นคงในชีวิต
 - ข. เพื่อความมีชื่อเสียง
 - ค. เพื่อให้คนอื่นยอมรับ
36. ก่อนที่นักเรียนจะเรียนจบชั้น ป.6 นักเรียนควรวางแผนในเรื่องใด
- ก. การแต่งงานมีครอบครัว
 - ข. การเที่ยวพักผ่อน
 - ค. การเรียนต่อหรือการหางานทำ

37. นันทวรรณชอบเรียนภาษาไทยมากและสามารถเรียนได้คะแนนดีทุกปี แต่เพื่อนชอบเธอทุกคน เรียนต่อแผนการเรียนวิทย์ - คณิตศาสตร์ ถ้านักเรียนเป็นนันทวรรณ นักเรียนจะเลือกเรียนแผนการเรียนใด
- ก. แผนการเรียนศิลป์ภาษา
 - ข. แผนการเรียนวิทย์ - คณิตศาสตร์
 - ค. แผนการเรียนเกษตร
38. ในระหว่างปิดเทอมภาคฤดูร้อน การกระทำในข้อใดมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด
- ก. เดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน
 - ข. ทำงานพิเศษทำ
 - ค. นอนพักผ่อน
39. ภารดีทำงานที่โรงงานแห่งหนึ่ง มีความขยันขันแข็ง ทำงานเก่ง จนได้รับคำชมเชยจากหัวหน้างานบ่อย ๆ สิ่งที่ภารดีควรได้รับตอบแทนคืออะไร
- ก. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
 - ข. ความไม่พอใจของเพื่อนร่วมงาน
 - ค. ได้ทำงานมากขึ้น
40. วิรัตน์มีหน้าที่ควบคุมการทำบัญชี และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน สถานที่ทำงานของวิรัตน์คือที่ใด
- ก. กระทรวงการคลัง
 - ข. โรงเรียนนพลตำรวจ
 - ค. ร้านขายอาหาร

ภาคผนวก ก
คะแนนการรับรู้ด้านอาชีพ

ตาราง ก คะแนนสอบก่อน - สอบหลัง และคะแนนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนกลุ่มที่มีการรับรู้ด้าน
อาชีพค้า

คนที่	คะแนนสอบก่อน	คะแนนสอบหลัง	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	14	16	2
2	18	22	4
3	19	22	3
4	19	18	-1
5	19	25	6
6	21	30	9
7	22	23	1
8	22	24	2
9	22	24	2
10	22	28	6

ตาราง ข คะแนนสอบก่อน - สอบหลัง และคะแนนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนกลุ่มที่มีการรับรู้ด้าน
อาชีพปานกลาง

คนที่	คะแนนสอบก่อน	คะแนนสอบหลัง	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	23	26	3
2	23	25	2
3	23	24	1
4	25	30	5
5	25	31	6
6	26	33	7
7	26	27	1
8	26	30	4
9	26	30	4
10	26	27	1
11	27	28	11
12	28	28	0
13	28	31	3
14	29	32	3
15	29	28	-1
16	29	32	3
17	29	29	0

ตาราง ค คะแนนสอบก่อน - สอบหลัง และคะแนนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียน กลุ่มที่มีการรับรู้ด้าน
อาชีพสูง

คนที่	คะแนนสอบก่อน	คะแนนสอบหลัง	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	30	28	-2
2	30	33	3
3	31	34	3
4	31	34	3
5	31	32	1
6	31	31	0
7	31	28	-3
8	31	32	1
9	32	35	3
10	32	32	0
11	33	36	3
12	33	36	3
13	33	34	1
14	34	35	1
15	35	37	2
16	35	34	-1
17	35	36	1
18	37	37	0

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนนุช จงเจริญทรัพย์
เกิด	วันที่ 28 สิงหาคม พุทธศักราช 2511
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนปทุมวิไล
พ.ศ. 2533	ครุศาสตร์ (การประถมศึกษา) จาก วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2541	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ผลของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
อำเภอหนองเสือ จังหวัด ปทุมธานี

บทคัดย่อ
ของ
นางนุช จงเจริญทรัพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอ หนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง ปีการศึกษา 2540 จำนวน 45 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจาก ประชากรทั้งหมด มีการแบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนตอบแบบทดสอบการรับรู้ด้านอาชีพ แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือนักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน คือ แบบทดสอบ การรับรู้ด้านอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
2. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพต่ำ มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
3. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพปานกลาง มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ
4. นักเรียนที่มีการรับรู้ด้านอาชีพสูง มีการรับรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

**THE EFFECT OF PROVIDING CAREER INFORMATION SERVICE
ON CAREER AWARENESS ON PRATHOM SUKSA VI STUDENTS
OF WAT RASADON BUMRUNG SCHOOL
IN AMPHOE NONG-SUE,
CHANGWAT PRATHUM THANI**

**AN ABSTRACT
BY
NONGNUCH CHONGCHAREONSUB**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 1998**

This research aims to study the effect of providing career information service on career of Prathom Suksa 6 students of Wat Rasadon Bumrung School in Amphoe Nong-sue, Changwat Prathum Thani. By using total 45 Prathom 6 students of such school for an academic year of 2540 as a sampling population for this study. The subjects have been divided into 3 groups as follow:- students with high career awareness, students with average career awareness, and below average career awareness students

The testing questionnaires for student's career awareness and analytical statistics (T-Test) have been used as research tool for this purpose.

Summary of Research Results:

1. Most students have a high awareness on career after having a career information service provided.
2. Below average students of career awareness have a significantly increase of awareness after a career information service had been provided.
3. Average students of career awareness have a significantly increase of awareness after a career information service had been provided.
4. For Students with a high career awareness they have a higher awareness after a career information service had been provided.